

Družinski tednik

ILUSTROVANI LIST ZA MESTO IN DEŽELO

Cena Izhaja ob četrtkih. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Tyrševa (Dunajska) cesta 29/I. Poštni predal števil. 345. Račun poštne hranilnice v Ljubljani števil. 15.393.

Ljubljana, 16. marca 1933

Naročnina za četrlet 20 Din, za pol leta 40 Din, za vse leto 80 Din. V Italiji za vse leto 40 lir, v Franciji 50 frankov, v Ameriki in povsod drugod 2 dolarja

Štev. 11
Leto V

Požar na vzhodu

Dve armadi, dva svetova. — Pravica ali sila? — Kdo največ zasluži pri japonsko-kitajskem sporu?

Vojna na Daljnem vzhodu je menda končana. 16 mesecev je trajala. Japonsko prodiranje v Mandžurijo, njene izjave v Ženevi in naposled osvojevalna vojna v Džeholu: vse to je razkrilo njene dotlej skrbno prikrivane naklepe na Kitajskem. V Mandžuriji in v Džeholu so danes Japonci gospodarji. Kako je to mogoče? Japonska šteje 65 milijonov ljudi, Kitajska 490 milijonov... David je premagal Golijata. Kako se je moglo to zgoditi? Pričujoče vrstice vam bodo to pojasnile.

Kitajska

Kitajska, država, ki so ji mednarodne komisije Zveze narodov po dolgotrajnih preiskavah prisodile pravico v strašnem sporu na Daljnem vzhodu, ta Kitajska ima armado, katere števila in moči se doslej še nobenemu generalštabnemu oficirju ni posrečilo niti približno ugotoviti. Od državljskih vojn in notranjih preprirov raztrgana orjaška država Sredine se zrcali tudi v svoji armadi. Vsak general ima svojo armado, slednja politična smer je zastopana v teh bojih z nekaj sto tisoči mož, in čete prostovoljcev, ki jih danes preganjajo in obešajo kot razbojnike in požigalce, priključijo jutri kot redne vojaške oddelke v zakonito armado.

Število v boje z Japonci zapletenih Kitajcev cenijo na dva milijona — tistih tisoč ljudi, ki jih po časopisnih vesteh Kitajci vsak dan izgube, torej sploh ne igra vloge. K tema dvema milijonoma spadajo tudi nezakonite čete. Po navedbah kitajskih generalštabnih častnikov bi se dalo, če bi prišlo do prave vojne, spraviti skupaj okoli 1.800.000 mož. To je 114 divizij, 29 brigad in 14 polkov pehote, 8 divizij, 4 brigade in 2 polka konjenice in 13 polkov topništva. Nu, do vojne je prišlo — toda kako spraviti na Kitajskem na noge za boj zmožno vojsko dveh milijonov mož, v državi, ki ne pozna ne obveznega

Kitajski naraščaj razpolaga z nedolžno sportno opremo — s slamnatimi čepicami in lesenimi palicami

vojaškega roka ne temeljne vojaške izobrazbe?

In potem oprema! Vsaj za silo moderno uniformirana in oborožena je samo vojska nankinške vlade, ki šteje 300.000 mož. Ta armada stoji pod

skaj najdražja na svetu. Oborožitev te neurejene orjaške vojske je že dolgo let najtežji finančni problem kitajske države. Orožje kitajskih vojakov je manj kot pomanjkljivo. Topništvo razpolaga po večini s pra-

Star možnar s predpotopnim nabijanjem od spredaj
S takšnim orožjem se bojuje Kitajska!

poveljstvom »tujcev« — Angležev in deloma tudi Nemcev. Njen vrhovni poveljnik je general Čankajšek. Drugo največje kitajsko vojsko ima general Čangsueliang, ki razpolaga s četrtilijona vojaštva. Med ostalimi zasebnimi armadami je najvažnejša Fengova. Skoraj vse druge pa smemo imenovati z imenom, ki ga je rabil Čangsolin, ko je nekoč govoril o »uniformiranih razbojnikih«.

Kitajska ve samo to, koliko jo njeno vojaštvo stane: 50% vseh državnih dohodkov. Tako je kitajska voj-

starimi možnarji, ki se nabijajo od spredaj, in s topovi 7,5 cm premera; pri nas v Evropi so to najlažji poljski topovi. Res da je Kitajska naročila v Evropi dosti vojnega materiala — toda kako dolgo traja, preden se v sedanjih razmerah oboroži in opremi armada dveh milijonov mož?

Moč Kitajske je v neizčrpnem človeškem materialu. Toda kaj napravi neizčrpnemu človeški materialu proti vojaški izvežbanosti in dobri opremitvi, smo videli med svetovno vojno pri Rusiji...

Japonski »otroški polki« so prav tako temeljito oboroženi in opremljeni kakor prave čete

In Japonska?

Japonska je med najbolj oboroženimi in opremljenimi armadami na svetu na tretjem mestu. Tam imajo obvezni vojaški rok in razpolagajo v vojnem času z 2.600.000 izvrstno izvežbanih vojakov. V miru šteje japonska vojska 245.000 mož, to je 15.600 častnikov, 214.000 vojakov in 1.592 uradnikov — ali 17 divizij pehote, 4 brigade konjenice, 15 polkov poljskega topništva, 4 brigade težkega topništva, 8 letalskih polkov, 4 vojaške arzenale in 7 tovarn za orožje in municijo.

Na Japonskem odgajajo že šolarje v vojaški disciplini in vojaškem duhu; med tem ko marširajo kitajske naraščajske čete boste in »oboroženec« z lesenimi palicami, so ti otroci že vzorno uniformirani in opremljeni z normalnimi puškami. Posebno pozornost je posvetila Japonska v najnovjšem času svojim posebnim plinskim četam in oddelkom tankov, ki so pod poveljstvom angleških vojaških inženjerjev. Japonska ima 71 podmornic najmodernejših konstrukcij, 33 oklopnih križark, 7 linijskih ladij, 5 bojnih ladij in 4 ladje — matice za letala...

»Moji vojaki«, je dejal neki japonski general, »so tako odlično izvežbani, da so štirikrat močnejši od kitajskih!«

Takšno je bilo razmerje sil pri nedavnih bojih na Daljnem vzhodu!

Kakšno vlogo igra Siam?

Kdo največ zasluži z vojno na Daljnem vzhodu?

Čudno: nekaj mesecev sem je Siam, ki šteje komaj nekaj sto vojakov, tri topničarke in 1 majav rušilec, tisti Siam, ki slovi za eno izmed najbolj miroljubnih dežel na svetu, največji naročevalec orožja.

Delnice tovarne Vickers-Armstrong na Angleškem so v zadnjih mesecih zrastle za 12%. Tudi druge municijske tovarne in cela vrsta sicer neznatnih železarn so se mogočno razvile. Upravičen je torej sklep, da se Nadaljevanje na str. 10.

Gangster v hotelu

Pogovor z znanim voditeljem gangstrov Jackom Bilbom za njegovega bivanja v Parizu

Tudi gangstri si privoščijo zabavo in potovanja. V Parizu je dopotoval Jack Bilbo, »desna roka« po vsem svetu znanega Ala Capona. Moji telefonski prošnji za razgovor je ustregel pod temi pogoji: priti moram brez orožja, brez fotografskega aparata in brez spremstva. Svojo časninarsko izkaznico sem mu moral še pred sestankom poslati po vratarju na vpogled. Takšen sestanek je zanimiva redkost, zato sem sprejel njegove pogoje.

V lepem meščanskem hotelu latinskega okraja se je Jack Bilbo naselil. Zase ne potrebuje niti dvigala, niti stopnic za goste. Najrajši hodi po stopnicah za služabništvo, ker se mu vidi tako najvarnejše.

S težkimi samozavestnimi koraki premeri stopnice in se postavi v vsej svoji širini in orjaški višini med vrata dvorane. Pozorno se razgleda in me s kretno roko povabi k sebi. Z največjo opreznostjo in pazljivostjo zapre vrata za seboj. S prijaznim nasmeškom se mi opravi zaradi tolikšne previdnosti in nezaupljivosti, toda to nujno zahteva njegov poklic.

Takoj na to sva bila v prijaznem pomenku. Gospod Jack se vede izbrano in je v kretnjah skrajno umerjen, skoraj prijateljski. Tak je torej menda najbolj razvpiti ameriški razbojnik, ki se zdi že več let popoln gospodar njujorških in čikaških podzemelj! Zdaj sedi v ljudo in udobno v pariškem hotelu, kjer ponavadi stanujejo meščanski ljudje na poslovnih potovanjih; v vseh in ves je enak vam ali meni... Prav to nasprotje med njegovim nastopom in njegovo razvpitostjo me nehote sili k vprašanju: »Koliko človeških žrtev imate že na vesti?«

Nasmehnil se je, ker je tako vprašanje prav gotovo pričakoval.

»Nikoli nisem nikogar ubil! Seveda, če je kdo streljal name, sem se moral postaviti v bran!... Kaj so pa počele krogle mojega samokresa, ne vem.«

Tihotapstvo alkohola je pošten obrt

Nato se zasmije na ves obraz.

»Naravnost otroče je ljudsko mnenje o gangstrijih. Imajo nas za napadalce iz zasede, tatove, svedrovce, morilce, razbojnike s črnimi krinkami na očeh... Take nas kažejo manjvredni filmi! V resnici smo pa le dobro urejena in solidna trgovska družba. Nič nas ne druzi z roparji, ki so ukradli Lindberghu otroka, nič z onmi, ki preže iz zasede. Le-tj so izvržek razkropljenih gangstrskih telp, nezaposleni iz najnižjih plasti in navadni roparji, ki jim ne diši nobeno delo. Mi samo popravljamo pogreško, ki jo je vlada napravila z uvedbo suhega režima. Dobrih 70 odstotkov je Američanov ki prav radi pijejo, torej smo mi le izvrševalci narodove volje. Ali veste, kaj bi se zgodilo v Ameriki, če bi se ne bili mi zavzeli za to stvar? Prepričan sem, da bi bilo že zdavnaj prišlo do revolucije. Saj je vlada sama nad vse zadovoljna, da nekako zalaga ljudstvo z alkoholom. Če bi torej mi ne dobavljali alkoholnih pijač, bi tudi gospodje ministri in senatorji ne sedeli niti dneva več na svojih stolčkih.«

Strojne puške v službi »naše pravice«

»Naše delovanje se izraža torej tudi na političnem polju. Naša politika pa nikakor ni aktivna, kakor to pogosto napačno trdijo. Kot popolni individualci imamo tudi svojo lastno pravico. Če pride do poslovnih sporov, se seveda ne moremo zateči k javnim sodiščem. Primorani smo torej vse naše trgovske difference reševati s samokresi, strojnimi puškami in plinskimi bombami. Konkurenčni boj v Ameriki ima brutalne oblike. Ne upamo se na ulico. Po noči in podnevi živimo v večni nevarnosti in strahu. Celih pet let sem delal skupno z Alom Caponom. Star sem šele 25 let, pa imam vendar popolnoma uničene živce. Poglejte me! Na čelu so mi zmerom rosne kapljice. Prav smešno je evropsko mnenje, da držimo neprenehoma samokres v roki, še celo pri nedolžnem sprehodu. Stvari so vse resnejše.«

Kako postaneš gangster

»Kako sem postal gangster? Za začetek sem s šestnajstimi leti pobegnul od doma. Moj oče je bil v Berlinu lastnik manjšega industrijskega podjetja. Odpoval sem v Ameriko, kjer sem se oprijel vsega, kar mi je dalo zaslužka. H koncu sem postal pomožni režiser v nekem gledališču in ker sem si s svojo marljivostjo kmalu pridobil posebno zaupanje, so mi poverili nalogo, da konec vsakega tedna odnašam gledališke dohodke v banko. Medtem je Al Capone poslal mojemu ravnatelju izsiljevalno pismo, v katerem je zahteval, da mu pošlje 50.000 dolarjev in da o tem ne obvesti policije. Moj ravnatelj se za to še zmenil ni. Posledica tega je bila, da me je neke sote sredi ceste napadel neki človek, ki mi je z naperjenim samokresom iztrgal aktovko z denarjem in pobegnul. Zaradi tega sem izgubil službo in sem se spet znašel na asfaltnih cestah Newyorka. Snoval sem osveto. Iskal sem svojega napadalca in sem ga našel. Z nekaj krepkimi udarci sem mu s pestjo razbil obe čeljusti in ga podril na tla. Stokajoč od bolečin me je premaganec ogovoril:

»Ti si fant zame... iščeš službe...? Pojdi z menoj v Čikago...«

»To je bil Al Capone. Odpravil sem se z njim v Čikago. Za slabiče ni in ni zaslužka, močnemu so pa vrata odprta na stežaj.«

Pomota policije

»Kako in odkod dobivate alkohol v Ameriko?«

»Popolnoma preprosto. Na pošten in predpisan način, kakor vsak drugi tovor. Polovico ga dobavljamo preko Newyorka, polovico pa čez kanadske hribe in gore.«

»Časih čitamo v časnikih, da je obalna policija vjela ladje s tihotapljenim alkoholom.«

»O, to je samo pomota pristaniške policije. Napaka v obvestilu. Seveda se na ta način primeri, da tu in tam vlove tudi kakšno našo ladjo. Saj tudi policija ni nezmotljiva. Zdi se mi slična pomota kakor na železnici, če paznik napačno usmeri kretnico.«

»Ali je mar policija podkupljena?«

»Tega ravno ne morem trditi,« odvrne Jack Bilbo.

»Kako naj si potem razlagam tisto zastran napake v obvestilu?«

»Tega vam, žal, ne morem povedati. Ne smem govoriti o poslovnih tajnostih svojih prijateljev. Sicer pa: Kaj se prav za prav pravi »ameriška policija«? Skromni, gibčni uradniki, ki dvignejo roko, če brzi mimo njih avtomobil, da si nekoliko zaslužijo za priboljšek, da se do sitega najedo. V vsej Ameriki ni tiste »prave« policije.«

»Podkupovanje pač bohotno cvete?«

»Da! Še pred dvema letoma je podkupovanje bilo nekaj zelo važnega. Danes ni več tako. Zdaj damo še kvečjemu napitnino. Naše »zveze« z najvišjimi krogi so postale tako močne, da se nam ni treba pečati s podkupovanjem.«

Smrt Jacka Diamonda

»Kdo je lani streljal na Jacka Diamonda?« (Zelo naivno vprašanje, kajne?)

»Tega vam ne morem povedati.«

»Pa veste?«

»Seveda vem! Jack Diamond je bil vodja najmočnejše nam sovražne organizacije. Med nami je bilo krvno sovraštvo, ki ga je mogla edino smrt

spraviti s sveta. Jack Diamond je dobil 98 krogel v trebuh.«

»Ali so še tudi druge gangstrske tolpe?«

»Ne! Naša je edina, ki je ostala po Diamondovi smrti. Njegova tolpa se je razkropila. Sicer je nekaj manjših bratovščin, ki so pa docela brez moči.«

»Ali je bilo takrat popolnoma nemogoče, da se Diamondova in vaša družba sprijaznita, namestu da je vsak izmed vas prežal na priložnost, kako bi protivnika ubil? Saj sta vendar imeli obe družbi iste interese in iste smotre!«

»To je bilo nemogoče že zaradi različnosti plemen, narodnosti in značajev, ki se zbirajo v gangstrskih tolpah. Prav zaradi teh okoliščin so se vsi poskusi zblizanja izjalovili.«

»Kaj pa delate v Evropi?«

»Potujem za zabavo. Zdaj čakam v Parizu dovoljena za potovanje v Maroko. Slišal sem, da je tam baje neko arabsko pleme, ki ga še noben belec ni videl. Zelja po raziskovanju me žene tja. Kdaj se bom spet vrnil v Ameriko, sam ne vem. Tam me nadošča dober prijatelj. Ameriški položaj je videti brezupen. Menda ni nobena država na svetu, ki bi stala na tako šibkih nogah kakor Amerika. Mi Evropanci smo spoznali in doživljali tam gospodarski polom, inflacijo in deflacijo. Zase pač nimam želje, da bi še enkrat vse to preživel. Ameriki preti popoln polom, kaj naj še tam iščem? In potem? Po mojem: popoln kaos, anarhija... In za tem? Bog si ga vedi...«

Bodočnost gangstrov

»Mislite, da bodo alkoholno prepoved ukinitli?«

»Brez dvoma. Vlada se ne more več upirati.«

»No, in kaj bo z vami gangstri?«

»Preuredili si bodo način zaslužka. Sedanja nedovoljena trgovina z alkoholom bodo zamenjali z dovoljeno. Zato se bodo zmanjšali poslovni troški in s tem kajpada tudi cena alkohola. Delovanje bo ostalo isto. Namestu da bi si poganjali krogle v trebuhe, bomo spet zahajali po pravico k javnim sodiščem, če bomo imeli poslovne spore. Mnogi oceanski parniki so naša last, naše so tudi nekateri železnice in tovarne. Vse to bo po ukinitvi prohibicije lahko javno. Na novo otvorjeni obrati ne bodo mogli z nami konkurirati, pa bomo spet le mi ostali pravi gospodarji. Države, ki so bogate z vinom, z velikimi nadami čakajo ukinitve prohibicije. Pa zaman upajo. Saj Američani kasneje ne bodo popili več vina, nego doslej. Verjetnejše je, da bo poraba manjša. Normalno trgovanje bo znatno vplivalo na padec cene. Evropski trgovci, ki so zdaj skrbeli za dobavo alkohola za Ameriko, bodo zaradi tega manj zaslužili.«

»Čital sem v časniku, da nameravajo ameriški gangstri ustanoviti v nekem evropskem središču svojo podružnico?«

»Bajke! Mi se ne ubijamo zaradi plesalk, kakor to kažejo gangstrski filmi. Za te reči nimamo časa, še manj ga pa imamo za ustanavljanje takih podružnic. Gangstrstvo ni izvozno blago ali kaj sličnega in so tla zanj samo v Ameriki.«

Jack Bilbo se je utrudil od tako dolgega govorjenja. Jaz tudi. Stisek desnice, oprezen pogled na vse strani in že je previdno smuknil na služabniške stopnice.

Poštenjaki med seboj

Kdor hoče delati kupčije z ljudmi, ta mora tudi dobro poznati njihove slabosti. Gospod Smith jih je brez dvoma dobro poznal. Razen tega je pa bil tudi pošten mož. To je razvidno iz tegale oglasa, ki ga je dal objaviti v vseh večjih ameriških listih:

»Včeraj popoldne sem našel v St.-ski ulici, v bližini glavne pošte, zlato moško uro. Proti vrnitvi troškov za oglase jo dobi lastnik v pisarni J. S. Smith, 287 North-Thent Street.«

Drugi in tretji dan potem je sedel gospod Smith v svoji pisarni. Pod pisalno mizo je imel velik zabojo. Iz

čakalnice so prišli moški, drug za drugim in vsak je trdil, da je bil izgubil uro in vsak je spoznal uro, ki jo je vzel gospod Smith iz zaboja, za svojo last. Ko je gospod Smith zahteval trideset dolarjev kot povrnitev za stroške, jih je tudi vsak plačal, čeprav s kislim obrazom. Čez par dni je imel gospod Smith nekaj tisoč dolarjev v rokah in zabojo pod njegovo pisalno mizo je bil prazen. Ure je dobil iz neke tovarne, ki prodaja zlate ure na debelo po dolarju.

Gospod Smith je s tem tudi dokazal, da je zelo vljuden mož. Vsakega obiskovalcu je verjel, da je res izgubil zlato uro, nobenemu ni dal s praznimi rokami oditi... **

„Institut de beauté“

Neuspešne racije pariške policije — Kako izvablajo »maserke« — Značilen slučaj — Onemoglost policije

V Parizu je na kupe »Instituts de beauté« (zavodov za negovanje lepote). Mnogo jih je dostojnih, ki se jim ne da nič očitati in so celo svetovno znani. Mnogo je pa takih, ki se pod naslovom »Instituts de beauté« pečajo s prostitucijo. Policiji je to itak dobro znano, a se ji vendar le redko posreči, da jim to dokaže. Neprestano nadzirajo detektivi kot zasebni gostje njihovo poslovanje.

Pariška policija izvrši desetkrat tedensko obširne racije. Tokrat sem se pridružil policijskim organom, ki so se napotili v sumljive lepote institute, pripoveduje sotrudnik velikega pariškega ilustriranega tednika. Vodja racije je imel zaznamek zavodov, ki jih nameravajo pregledati. Sočutno se je ozrl name in rekel: »Torej hočete tudi vi zapravljati čas. Prav malo boste videli, kakor mi sami.«

Trgovina s človeškim mesom

Čudil sem se tolikšni nezaupljivosti v uspeh. Kesneje mi je bilo vse jasno. Odpravili smo se. Obiskali smo desetorico sumljivih zavodov. Povsod smo imeli vtisk, da trgujejo s človeškim mesom, vendar je bilo povsod navidez vse v redu. Nikjer nismo našli niti trohice dokaza, da bi smela policija poseči vmes. Vsak zavod je bil videti čista znanstvena klinika. Policijski nadzorniki so v nekaterih zavodih pregledali, ali nosijo dekleta-

maserke pod običajnimi belimi haljami tudi perilo. Ugotovili so sicer, da so skoraj vse bile odete zgolj v bele halje, a na vprašanje, zakaj niso tudi spodaj oblečene, so vse soglasno odgovarjale:

Mar menite, da moramo v tej pasji vročini nositi še perilo? Saj nam je pri masiranju še v tem oblačilu prevroče!

Pregledniki so kimajoči z glavami morali priznati, da imajo prav. Po končani raciji — obiskali smo od ulice Pigalle do prehoda Brady najmanj trideset sumljivih lepotein salonov — je vodja policijskih nadzornikov izjavil novinarjem: »Gospodje, videli ste te zavode. Prepričani ste, da je v njih leglo prostitucije. Pa menite, da jim morete do živega? Ne! Dokazov proti njim nimamo. Lastniki so sila previdni in čuječe pazijo, da nam ne uspe obtožba zaradi tajne prostitucije. Da vas, gospodje, vsaj nekoliko odškodujem za izgubljeni čas, vam bom povedal, kako lovijo dekleta-maserke za takšne zavode.«

Kako se je godilo Anetti Fouretovi

Lepa mlada Anetta Fouret je izgubila službo. Nekega dne je na ulicnem vogalu čitala tale oglas: Išče mlado deklet, staro 20 do 25 let, za moderni lepotein institut. Resne ponudnice naj se predstavijo gospe X.

Dekle je vse srečno krenilo v avenijo Wagram, kjer se ji je morda obetala v zavodu za negovanje lepote dobra služba.

Vratarja je vprašala, katero stopnišče vodi do madame X. Nekam tajinstveno ji je zašepetal: stopnišče B. Ko se je znašla pred vrati, je nalahko pozvonila. Trenutek nato ji je odprla prikupna ženska v beli halji. Vprašala jo je, ali je nova, in jo odvedla, ne da bi čakala njenega odgovora, v stanovanje.

Dekletu je bilo malo čudno pri sru in je hitela pripovedovati, da se je prišla javit v službo, kakor je čitala na oglasu. Neznanka je peljala Anetto skozi stanovanje čez drugo stopnišče v veliko dvorano. Množica mladih deklet se je tu lišpala pred zrcali, kakor da se pripravljajo na kakšno svečanost. Nekatero so bile ogrnjene v bele srajčke, ki so se tesno oprijemale života. Druge so bile oblečene v prozorne obleke s tenčico.

Pri lastnici zavoda

Vse so si radovedno ogledovale novo tovarišico in se ji smehljale. Vpraševaje kaj je in kdo, so se ji približale. Šele zdaj je Anetta videla, kam je zašla. Vzravala se je in hotela takoj oditi. V istem hipu se pojavi sobarica in ji sporoči, da jo želi madame sprejeti. Z lahnim angleškim prizvokom jo je pozvala, naj vstopi v stransko sobo, kjer jo madame pričakuje. Anetta ji je sledila. V razkošno opremljeni sobani je ležala na divanu madame, lastnica tega zavoda »za negovanje lepote«.

Z neprisiljeno kretnjo je ponudila Anetti stol. Vprašala jo je, ali zna

masirati, na kar ji je Anetta odvrnila, da bi se temu prav lahko privadila. Madame ji je objasnila, da masirajo v njenih salonih samo moške.

Zdaj je bilo Anetti jasno, kakšen bi bil njen novi poklic. Niti besedice ni črhnila v odgovor, temveč zahtevala, da jo takoj spremijo k izhodu. Odhajajoči skozi dvorano, kjer so bile zbrane »negovateljice lepote«, ji je bil pozdrav porogljiv smeh.

Zavila je v prvo stražnico in prijavila zadevo. Pa kaj more policija? Madame ima pravico vprašati vsako deklet, ki išče službo, ali zna in ali hoče masirati moške. Policija na žalost nima vzroka poseči vmes.

ženska — vojskovodja

Štiri in dvajset letna Kitajka Yao Yui-Fang, bivša slušateljica šangajske univerze, je poveljnica oddelka dobrovoljcev v vojni proti Japoncem. Za vojaško službo se je pripravila v ženskem bataljonu že leta 1926, ko je sovjetska vojska pospeševala nacionalistični pokret Kuomintanga.

Ko so Japonci zasedli Šangaj, je oblekla gospodična Yao uniformo in osnovala stotnijo dobrovoljcev, s katero je odrinila proti severu. Njeni uspehi so osupljivi.

Naročniki,

stvarite svoja dolžnost —
pocavnajte naročnino!

Ljubljanska pisma

Piše Alfa

Koruza je lep sad, ki raste po naših njivah. Ako ga spomladi ne posadimo, v jeseni ne zraste. Spada med precej bohotne biljke, kajti raste naglo in se šopiri na vse strani, da je žalost, ker pomori vse dobro okrog sebe. Sad je obsežen in ima mnogo malih zrn, ki pa lahko odpadejo, če le malo postrugamo po njih. Ni mnogo prida, ker lahko zaide črv vanjo. Uspeva pa le in jo mnogo sejejo, ker ne izbira preveč zemljišča in se zadovolji tudi z najslabšim. Med najrevnejšimi je najbolj priznana in razširjena, ker je pač najcenejša.

Po koruzi so neke vrste zakonov nazvali s »koruznimi«, ki so precej razširjeni med našimi ljudmi. Ako jih ne bi tolerirali, ne bi zrastle. Spadajo med bohotne vrste skupnega življenja, kajti naglo napredujejo in se šopirijo na vse strani, da je žalost, ker pomore vse dobro okrog sebe s slabim zgledom. Sadovi so obsežni, kajti se v takih zakonih navadno rodi mnogo otrok, ki pa lahko

odpadejo od dobre človeške družbe, ker so prepuščeni ulični vzgoji in samim sebi. Niso taki otroci mnogo prida, ker so zelo podložni vplivu vsega slabega. Uspevajo pa le, kakor uspeva vsak ničprida, ker ne izbirajo sredstev za življenje in se zadovolje tudi z najslabšim, pa četudi nepoštenim. Med najrevnejšimi so taki koruzni zakoni najbolj razširjeni, ker so pač najcenejši in moralno in materialno brezobvezni za obe strani.

Med koruzo in »koruzo« je pa le majhna razlika. Prva je namreč udomačena le pri revnih, druga vrsta koruze je pa udomačena in priljubljena ne le pri njih, nego tudi pri bogatih. In je s pravo koruzo zadeva taka, da jo v jeseni oberejo in je ni več, dočim zakonske koruze nikdo ne obira in se kočoperi in bohoti vsak dan vse bolj. Po dečjih domih otroci jokajo za materami, po prisilnih delavnicah jih pa preklinjajo za tako vzgojo, življenje in stranpot. In dno družbe je vsak dan

bolj gosto in številneje zastopano.

Ustanavljajo dome za izgubljene otroke in otroke nesrečnih staršev, ki niso sposobni in dostojni za vzgojo svojih lastnih otrok, nikomur pa ne pade na pamet, da najodločneje zatre koruzne zakone, ki so eni glavnih vzrokov pokvarjenec in pokvarjenk med nami. Otroke obsojamo, ker so taki, pozabljam pa, da sami niso za to niti najmanj krivi. Vzgojila jih je ulica in vsa družba, ki ji ni mar, da bi zlo že v kali zatrla.

Že pred par leti so v Subotici, Splitu in Novem Sadu uvideli veliko nevarnost, ki jo prinaša tako koruzništvo. In so kratko in malo napovedali rok, v katerem se taki ali morajo poročiti ali pa raziti. Kmalu se je pokazal uspeh, ker je tričetrt takih koruznikov legaliziralo svoj zakon, ki je bil dotlej na koruzni podlagi.

Kajpa tudi pri nas ne manjka tozadevnih zakonov. Samo vprašanje je, kdaj se bo kdo spomnil, da tako koruzo obere in jo uniči, če je že popolnoma zanič, ali pa spravi v kako zdravo in pošteno kaščo, če je še vsaj malo upa, da bo postala uporabna. V Subotici, Splitu in Novem Sadu so pričeli, in bodo temu pri-

meru gotovo sledila še druga mesta, le kdaj pride naša bela Ljubljana na vrsto! Je ta problemček sicer res malo težji, negoli vloviti pijanca na ulici, če je malo glasneje rekel mu ali ju, šlo pa bi vseeno, razen če morda merodajni gospodje niso mnenja, da je take vrste koruza družbi zelo, zelo škodljiva. In bo potem gotovo manj krikov: kruha, kruha, kruha.

V Solunu je pred par meseci ubil sin očeta, ker je radi svoje koruznice hotel zapustiti družino. Ker je bila ta družina naša, je takrat vsa naša javnost zakričala proti koruznikom, pa se je zadeva kaj naglo spet poglela. Ljubljanski mestni fizik je našel jeseni nekje v Mestnem logu otroka, objedenega od črvov, ki so se že zaredili v plenica. Oče in mati sta svoje življenje zasnovala na podlagi koruze in ni ta slučaj prav nič čuden.

Cela zadeva je pa stvarno precej in čisto priprosta. In zle posledice očividne. Ali je pa morda najprej potreben kak v nebo vpijoč krik, da se bodo poklicani zbudili in razložili, da koruza spada le na njive, ne pa tudi v zakon kot njegova podlaga?

Tečajji padajo, tečajji rasejo ...

O bankah in borzah. — Kratek izprehod v narodno gospodarstvo

Ko so se te dni zamajale ameriške banke, ko so poprej Kreugerjev polom in skandali francoskega sleparja Oustrica in angleškega špekulanta Hatryja vznemirili gospodarske kroge — je sicer vsakateri izmed milijonov časopisnih bralcev imel občutek, da so to izredno važni dogodki, ki utegnejo vplivati tudi na njegove razmere; toda zelo malo je bilo ljudi, ki so si bili po svoji strokovni izobrazbi docela na jasnem o pomenu takih dogodkov za gospodarstvo. Tisti nesrečni bogati ljudje seveda, ki so morda vteknili vse svoje imetje v Kreugerjeve delnice, meneč, da je to najboljša naložba denarja — ti ljudje seveda so na lastnem telesu občutili staro resnico, da tudi v gospodarstvu ni matematične gotovosti in da se zgolj iz višine dividend ne da sklepati na pravo vrednost tega ali onega vrednostnega papirja.

Šele v 16. stoletju se je pojavil pojem borze v pomenu rednih sestankov med trgovci in finančniki. Bese-ga izvira iz tedanjega nizozemskega mesta Brüggeja. Italijanski in drugi tuji trgovci v tem mestu so se takrat shajali v hiši patricija van der Burseja, ki je imel za simbol nad hišnimi vrati tri denarne mošnjčke.

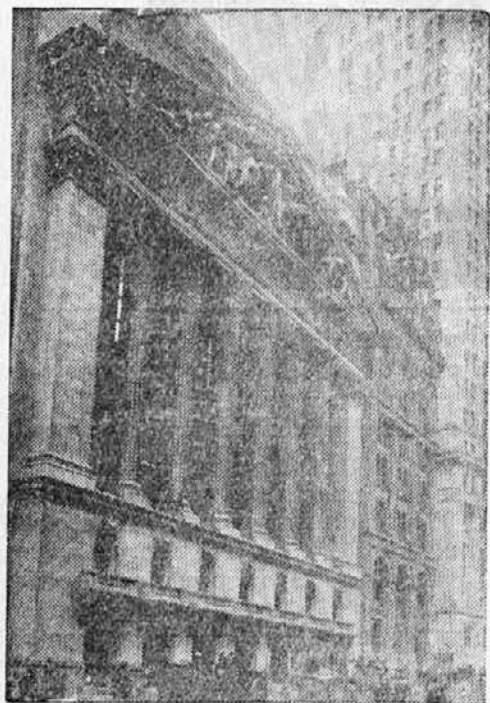
Ime je torej razmeroma še mlado, toda posli, ki so v zvezi s tem ime-

podoben način polastili veže Salomonovega svetišča. V Abesiniji imajo še danes borze in trge, kjer kupčujejo s sužnji. In najznamenitejšo beraško borzo, kjer prodajajo in notirajo tečaje najboljših postojank za beračenje, imajo v glavnem mestu Brazilije, v Riu de Janeiro.

Še starejši kakor pojem borze je pojem banke. Pri izkopavanju v Mezopotamiji so našli velike glinaste

časih so se dogajali trgovinski spori med različnimi državami, že takrat so imeli carinsko zakonodajo in trgovali na vse načine v mirnem in vojnem času — in zmerom so imeli banke in bankirji svoje prste vmes. Mala obrežna država Palestina se je samo zato tako visoko razvila, ker je bila nekak posredovalec za blagovni promet med Afriko in Azijo.

Odkar poznamo banke in borze,

Kaj je prav za prav borza? Če govorimo čisto splošno, je borza redno shajanje ljudi, ki hočejo kupovati in prodajati in posredovati take kupčije in prodaje. S čim se trguje? Z vsem mogočim blagom, ki pride v kupčiji v poštev: z vrednostnimi papirji, s tako imenovanimi »produkcijami« (pravega dejanskega blaga, pa naj bo to premog, koruza, tobak ali kaj drugega) in v normalnih okoliščinah tudi — z obljubami. Zakaj bisto tako imenovane »terminalske kupčije« je, da obljubi denimo Kocmur Logarju, da mu bo ob tem in tem terminu (roku) dobavil 1000 stotov pšenice ali pa 100 delnic tega ali onega industrijskega podjetja. Kocmur prodaja v nadi, da bo ob terminu, ko mora blago dobaviti, blaga toliko na trgu, da mu bo cena padla. Logar, ki blaga ne potrebuje takoj, nego šele ob določenem terminu, misli, da je ta trenutek kupil ceneje kakor bi ob terminu. Take terminalske kupčije se ponavadi niti ne sklenejo na podlagi dejanskega nakupa in prodaje blaga; oba, kupec in prodajalec, se namreč znašata, da bosta zaslužila pri diferenci (razliki) med cenami ob sklenitvi kupčije in ob dobavi blaga. Take diference kupčije in v širšem zmislu terminalske kupčije sploh država v dobi gospodarske negotovosti prepove; saj gre pri teh kupčijah zmerom samo za narodno-gospodarsko neplodno, dostikrat pa celo škodljivo borzno igro.

Odkod prav za prav beseda borza?

Na levi zgoraj.

Palača, kjer se sklepajo najvažnejše finančne kupčije, ne samo za Ameriko, temveč za ves svet: newyorška borza

Na desni:

„Kupovanje ali prodajanje — to je zdaj vprašanje!“

Objave novih tečajev v krogu mešetarjev na pariški efektini borzi

nom, so stari že tisočletja, to je skoraj toliko kakor trgovina med državami in denarni promet. Starorimski trgovci so se shajali v kupčijske svrhe v avli Merkurjevega svetišča, iz svetega pisma je pa znano, da so se menjalci in prekupčevalci, torej borzijanci tedanjega Jeruzalema, na

valje, popisane s klinopisi: to so dobrih 5000 let stara bančna kreditna pisma, ki so jih pošiljali iz Babilona v Memfido v Egiptu. Že zgodaj v zokovini človeštva se je iz čiste menjalne trgovine razvil promet s simboličnim blagom, z blagom, ki se je dalo z njim dobiti vse drugo blago — skratka denarni promet. Zlato in srebro in druge dragocene kovine so kot snov tega denarja igralo veliko vlogo; toda že takrat so poznali pojem valut posameznih držav, imeli so drobiž za vsakdanjo rabo, ki je imel res samo simbolično in zato zelo majhno stvarno vrednost.

Banke so bile neobhodno potrebne posredovalke in izravnalke v vseh valutnih, kreditnih in vobče finančnih vprašanjih, ki niso bila pred tisočletji nič manj kočljiva kakor danes ta dan. Zakaj, čeprav takrat svetovna trgovina in svetovno gospodarstvo še nista bila tako mednarodno prepletena, je pa bilo zato tudi stvarno znanje dosti manjše. Menjalec denarja, ki je bil poučen o razmerah sosednjih držav, ki je vedel, ali je ta ali ona prijateljska ali konkurenčna tvrdka v dobrem ali slabem stanju — tak vpliven mož je bil v tistih časih kakor poklican za gospodarskega voditelja. Že v tistih

poznamo tudi bančne in borzne polome. Ena izmed najprvih gospodarskih kriz, ki imamo o njej natančna in podrobna poročila, je nastopila okoli leta 1740 na Holandskem in je znana pod imenom tulipanskega poloma. V tistih časih je vse vprek začelo odgajati tulipane. Posebno redke tulipanove čebule so dosegle ceno več sto tisoč goldinarjev, to je po današnjih pojmih več deset milijonov dinarjev. To je bilo nenormalno in zato je prirodno, da je nastopila reakcija in da so cene, prav tako kakor so poprej blazno rasle, jele z blazno naglico padati. Katastrofalni padec cen je ugonobil neštete tisoče ljudi, ki so špekulirali na visoke cene, ne samo na Holandskem, temveč tudi po drugih evropskih deželah. In trajalo je več desetletij, preden so se dežele od te krize opomogle.

Kakih sto let poprej je v zvezi s špansko konjunkturo ob odkritju Amerike nastopila skoraj prav tako nepričakovano strašna kriza zlata in srebra. Pridobivanje teh žlahtnih kovin je v Mehiki in Peruju tako naraslo, da je dotedanja visoka cena začela naglo padati. In kmalu se je pokazalo, da je to, v čemer so takrat

Nadaljevanje na str. 6.

»Zimska pšenica je padla!«
Razburjenje na čikaški borzi

Kalvarija ljubezni

Roman iz naših dni. — Napisal P. R.

Povest, ki smo jo v prvi številki začeli prinašati, je napisal P. R. — tisti pisatelj, ki nam je dal že „Nezakonsko mater“. Naši čitatelji, ki so brali 1. in 2. letnik „Romana“ se gotovo še dobro spominjajo pretresljive ljubavne zgodbe, ki je takrat zbudila vseobčo pozornost in priznanje. „Kalvarija ljubezni“ je napisana po

resničnih dogodkih iz polpretekle in nedavno minule dobe in je pretresljiva slika človeškega trpljenja in strasti. Prepričani smo, da nismo mogli svojim zvestim čitateljem za novo leto bolj ustreči, kakor s to našo novo povestjo, ki jo bodo z velikim zanimanjem brali od začetka do konca.

Ljudmila je pozabila vse okoli sebe. Ena sama misel je tisti trenutek živela v njej, in ta misel je bil Ciril, njen ubogi mož. Zajecjela je, kakor bi jo mogel slišati:

»Ciril moj!... Ne, saj ni mogoče, da bi te mi Bog hotel vzeti! Nocoj je vendar obletnica najine sreče... Pripravila sem ti cvetlice, tiste cvetlice, ki jih imaš najrajši, okrasila sem najino stanovanje, da boš vesel in srečen, ko prideš domov. In Boža in Marko te že vsa nestrpna čakata... Ali slišiš, Ciril moj?«

Dr. Jezeršek je na kirurgov migljaj odšel iz sobe. Dr. Horvin je zaprl vrata in stopil k Ljudmili.

»Zdaj vidite, gospa, da nisem lagal. Dajte si dopovedati, da so minute dragocene...«

»Gospod doktor... ali res ne poznate usmiljenja?...«

»Ne poznam ga.«

»In tu... vpričo tega nesrečnega, se drznete vztrajati na svoji nesramni kupčiji?«

»Da, drznem se.«

»Čeprav vam je dobro znano, da sva se moj mož in jaz zmerom iskreno ljubila... da imava drug v drugega neomejeno zaupanje?«

Nasmeh je zletel čez blede kirurgove ustnice.

»Dovolite mi pripombo: če že ima dr. Milavec v vas upravičeno zaupanje, se mi zdi, da je vaše zaupanje vanj nekoliko preveliko.«

»Ah, gospod!... Takšna namigavanja so ne vredna moža časti.«

»In vendar so samo zelo točen izraz resnice.«

»Kaj?... Trditi se upate...«

»Da vaš mož ni bil zmerom zvest prisegi, ki jo je dal pred oltarjem — da!«

Ljudmila se je ugriznila v ustnice od krvi, da ne bi kriknila psovke v obraz temu človeku. Nato se je z vsem naporom svoje volje premagala in se sklonila k ranjencu, ki je še zmerom ležal nepremično, bolj podoben mrliču kakor živemu človeku:

»Ne verjamem tem lažem!« je zavpila. »Ne verjamem tem podlostim, kolnem se ti, Ciril!«

V Horvinovih očeh se je utrnul blisk onemoglega gneva. In s še tršim, še porogljivejšim glasom je povzel:

»Vaša slepa vera v zvestobo vašega moža je blazna... Mislite, da stoji nad vsemi drugimi ljudmi. In vendar je prav tako človek kakor vsi drugi... Tudi on ima svoje napake. Še danes se je Milavec sestal s svojo ljubinko, z žensko, ki jo že dolgo ljubi... še od tedaj, ko se še ni bil poročil.

Zrtvujte se... rešite ga... Zdaj je še čas... In pozneje ga lahko vprašate zastran te ljubezni, in njegova zadrega vam bo potrdila, da vam nisem lagal, da vas je res sramotno varal...«

»Lopov! Lopov!...«

Stopila je proti njemu kakor iz uma... grozeča... z dvignjenimi pestmi. Iz njenih lepih oči so se utrinjali bliski. Ah! Če se je kirurgu še pravkar zdela čudovito lepa v svojem obupu, se mu je v srdcu zdela še neskončno lepša. Neizrekljiv gnus je vstal v njej do tega človeka. Gnus nad tem, da se je drznil — vpričo Cirila, ki se ni mogel braniti — vreči ji v obraz take obdolžitve. Mislila je samo na to, da mora moža braniti. In s krikom smrtnega obupa je zahropila:

»Vse vaše besede so podla laž!... Navaden lažnivec ste! Toda ne bojte se, rešila se bom iz te pasti, ki ste mi jo nastavili. Moj mož ne bo ostal tu. Ne dovolim. Drugam ga bom dala prepeljati... k drugemu zdravniku...«

»Tak ga hočete umoriti, gospa?«

»Ne, rešiti ga hočem.«

Dr. Horvin je pritiskal na električni gumb. Trenutek nato se je prikazal na pragu eden njegovih asistentov.

»Dr. Ivanc, pokličite svoja tovariša! Naj pride ta takoj!«

»Prosim, gospod doktor!«

Mladi mož je izginil. Minilo je nekaj sekund. Ljudmila je stopila k vratom. Toda Horvin jo je zadržal:

»Počakajte še trenutek, gospa.«

Takrat so vstopili asistenti v bolniško sobo.

»Gospodje,« se je kirurg obrnil k njim, »dal sem vas poklicati, da mi popolnoma odkrito poveste, kaj sodite o ranjencu, ki ste ga malo prej preiskali.«

Asistenti so se zdeli začudeni in v zadregi.

Horvin je dodal:

»Naj vas navzočnost te dame ne moti, da ne bi odkrito povedali svojega mnenja. Gospa želi slišati resnico.«

Tedaj so asistenti drug za drugim izjavili:

»Zdi se nam, da je operacija neobhodno potrebna in da je ne kaže na noben način odlagati...«

Ljudmila je udušila krik, ki ji je vstal na usta.

»In če bi ranjenca prepeljali drugam?«

Asistenti so se spet spogledali. In potem so vsi trije izjavili:

»Če bi ga hoteli prepeljati drugam, ne bi živ zapustil te hiše.«

»Hvala, gospodje...«

Horvin jim je pomignil, da lahko gredo. Poklonili so se pred Ljudmilo in zaprli vrata za seboj.

Nesrečna žena ni mogla dvomiti o dobri veri teh mladih ljudi. Toliko grozot je bilo zanjo preveč. Zgrudila se je vsa trepečoča na kolena pred ranjenčevim posteljo in naslonila čelo na odejo.

Plač se ji je utrgal iz grla.

Zdravnik je pa neusmiljeno nadaljeval:

»Gospa, odločiti se morate. Ponovim vam, minute so dragocene... Dam vam jih še pet na razpolago, da se premislite... Potem pridem po odgovor.«

Zdelo se je, kakor da ga Ljudmila ne sliši. Z glavo naslonjena na odejo je tiho jokala... strta... premagana.

»To pot je moja,« si je dejal dr. Horvin.

S temi mislimi je odšel iz sobe.

Zdaj je Ljudmila sama s Cirilom. In v ušesih ji še zmerom buče nesramne besede, ki jih je pravkar čula:

»Če se mi posreči rešiti vašega moža, ga potem vprašajte, ali ima ljubinko. In njegova zadrega vam bo dokaz, da se nisem lagal, in da vas je na podoben način varal in da vas še zmerom vara...«

Toda vse v njej se upira tej obtožbi... in tudi dvomu. Oh, kako rada bi pregnala te dvome, kako rada bi jih zadušila, toda neprestano se vračajo v njene misli in ji trpinčijo dušo. Spet je pokleknila kraj Cirilove postelje in proseče iztegnila roke k svojemu ubogemu možu, ki še zmerom leži nepremično, kakor mrtev. In iz dua duše ji vstane obupna prošnja:

»Oh, oprost mi... Ciril moj... oprost mi, da te nisem branila kakor bi te bila morala braniti pred pošastnimi obtožbami moža, ki si ga imel za svojega prijatelja. Oprost mi, da sem se sploh mogla ustaviti ob misli, da bi bilo to, kar mi je pripovedoval, mogoče. Toda ta strašna misel... ta zločinska misel... kolnem se ti, moj ljubljeni, moj edini Ciril, kolnem se ti, da sem jo zdaj pregnala od sebe.«

Ihtenje ji je zadržnilo vrat. Hotelo jo je zadušiti.

Tako je klečala pred njim. Pred njo so vstajali po vrsti vsi dogodki tega strašnega dne. Drgetala je po vsem životu. In še bolj je vztrepetala, ko je pomislila na to, kar se mora vsak trenutek zgoditi.

Ona in Ciril sta na milost in nemilost izročena temu človeku!

Nesrečnica si je v svesti, da je zdaj prepozno prepeljati ranjenca v drugo bolnico. Če je le ena sama pot od desetih... ena sama izmed stotih, da ga reši... potem mora poskusiti to pot.

»O Bog, svetuj mi!« vzdihuje vsa obupana.

Pesti se ji krčijo, njeni beli zobje grizejo v blede ustnice, da se zdajci pordeče od kapljice krvi.

»O Bog!« ponavlja vsa zbegana. »Ali je mogoče, Ciril, da me res ne slišiš? Da mi ne moreš svetovati, da mi ne moreš pokazati poti?... Ali ne vidiš, moj edini Ciril, da sem vsa iz uma?... Hotela bi se razjokati pri tebi... hotela bi ostati pri tebi, toda še za to nimam pravice. Vidiš, vsak trenutek se bo vrnil... on, ki te mi edini lahko ohrani. Odgovoriti mu bom morala... izbirati med sramoto... med večno sramoto in strašnimi očitki, da sem te prepustila brez moči njegovi osveti...«

Vnovič jo je zadušilo ihtenje.

»Ah, Ciril... Moj odgovor je pripravljen... Ne smem... ne morem več pomišljati... Med tvojim življenjem in mojo srečo ne morem izbirati... Odločila sem se... Živel boš.«

In kakor v snu, ko da hoče podkrepiti ta sklep, ki se je bila zanj odločila, je venomer ponavljala:

»Živel boš... živel... živel.«

Okoli nje je vladala smrtna tišina.

»Živel boš, Ciril moj... Ker moraš živeti! Če bi bila sama in prosta, se morda ne bi bila odločila za ta sklep... Morda bi potem rajši s teboj vred umrla... Toda najina otročička... ona se zanašata nate... zanašata name... Kaj bi se zgodilo z njima, če bi ostala brez tebe? Njuna sreča je prvo.«

In z vročim glasom je hlipnila:

»In pozneje, kaj ne, mi boš tudi ti odpustil greh, ki sem ga sklenila to uro, kaj ne, da mi ga boš odpustil? Ne boš dvomil o moji ljubezni... o zvestobi tvoje Ljudmile, ki ni nikoli ljubila... ki ne bo nikoli ljubila drugega kakor tebe... o zvestobi svoje žene, ki si ji ti vse na svetu... Ljudmile, ki jo tudi ti, Ciril moj, ljubiš edino na svetu, trdno verujem v to.«

Utihnula je. Spet je zagledala v duhu sliko dr. Horvina. Vsak trenutek se mora vrniti. Rekla mu bo:

»Rešite mojega moža... in ne zahtevajte od mene, česar vam ne morem dati.«

Počemu? Ta mož ne pozna usmiljenja, videla je na jeklenem lesku njegovih oči. In spet ji pridejo v spomin njegova nesramna namigavanja... njegove laži, ki ga jih ni bilo sram vreči ji v obraz. Še poslednjič je vse v njej vstalo proti žrtvi, ki se je bila odločila zanj.

»Ne, Ciril moj... ne, nisi kriv, ne moreš biti kriv! Nisi izdal tiste, ki jo ljubiš... tiste, ki si ji še včeraj pokazal njeno sliko — sliko, ki jo zmerom nosiš s seboj, in ji dejal:

»Zapustiti te moram, Ljudmila, toda ti ostaneš pri meni. Vidiš, kadar sem daleč od tebe in mi je hudo, takrat samo pogledam tvojo sliko in takoj postane vse svetlo v meni.«

Mlada žena je pri teh besedah pogledala na stol, kjer je ležala Cirilova obleka. Vse njene misli so ta trenutek pri sliki, ki mora biti v njegovem žepu... Lahko bi zdrknula na tla in tedaj bi jo kirurg videl... in jo ukradel... Ne, ne, to se ne sme zgoditi. Vzela bo to sliko, spravila jo bo... Ne sme priti v Horvinove roke!

Stopila je k stolu in vzdignila obleko. Vsa zamazana je, vsa krvava. V žepu sukniča je Ciril zmerom nosil listnico. In v tej listnici mora biti njena slika.

Dama v črnem

Napisal F. Walter

Minili so štirje tedni in sem spet šel v gledališče. In zgodilo se je natančno tako, kakor sem pričakoval! Tista dama v črnem je spet stala pred vhodom v gledališče. Spet je imela rafinirano oblikovane lakaste čevljičke, spet takratni koketni klobuček in spet črno-bele rokavice z nežnimi prsti. Nisem si mogel pomagati: tak občutek sem imel, kakor da ravno ta ljubka mlada dama ne bi smela na tak sicer prikupljiv, a vendar svojevrsten način oprezati za poceni gledališkimi vstopnicami. Nekaj v njenih očeh in v njenem glasu je govorilo proti temu, zato pa so vsa izkustva, ki sem jih dotlej doživel, odločno potrjevala moj sum.

V gledališču prvič pozvoni. Takrat pride mimo neki gospod, zelo eleganten, v zadregi obstane, sname klobuk pred damo in jo pozdravi s čudnim usmevom. Nato gre v gledališče, jaz gledam za njim in vidim, kako iz avle radovedno opazuje damo pred vrati. Njegov zagonetni nasmeh mi daje misliti. Pogum, ki mi je že zrasel, mi spet upade: hotel sem to tukaj ogovoriti. Malo minut nato je bilo že prepozno, zakaj, ko se je gledališki zvonec v drugo oglašil, je pristopil k njej drugi, tudi lepo oblečen gospod in jo pozdravil. Ogovoril jo je, ona se mu je nasmehnila, prikimala in nato sta skupaj stopila v avlo. Sam pri sebi majaje z glavo sem šel za njima in tedaj sem opazil tudi prvega gospoda, ki je bil malo prej damo pozdravil. Usmev na njegovem obrazu se je poglobil, bil je nasmešek zadoščanja, malone škodljive želje. Meni ni opazil, na srečo, zakaj prav gotovo ni bilo posebno duhovito, kakor sem strmel vanj. Toda veselje za gledališče me je tisti večer minilo. Podaril sem vstopnico nekemu čisto neznanemu dekletu, ki me je bolj osuplo kakor hvaležno pogledala, ko sem zapustil gledališče.

Šel sem igrati partijo biljarda. Igra s tremi krogli na zeleni mizi človeka vsaj raztrese. In vendar sem sredi najlepših serij moral misliti na ono vitko črno damo. In sam pri sebi sem si moral neprestano ponavljati:

»Ne, to ni mogoče, to je čisto izključeno...«

Toda dejstva so govorila neizprosno, neovrgljivo...

»Ne bom več igral, nocoj mi ne gre,« sem rekel svojemu začudenemu soigralcu, odložil palico, plačal, pozdravil in šel. Res, prav mlad nisem več, tik pred štiridesetim rojstnim dnem stojim. Toda ravno v tej življenjski dobi, pravijo, se moški počuti spet posebno mladostnega. Mogoče da me je to srečanje tako pomladilo, mogoče pa tudi... naj že bo kakor hoče, ta vitka črna dama mi ni šla iz spomina.

Nu... naposled se je izpolnilo, kar se je moralo izpolniti. Šest tednov je minilo. Oblekel sem se za gledališče. Tisti večer sem bil posebno skrben pri oblačenju. Kupil sem dve vstopnici, čeprav sem potreboval samo eno. Toda zanašal sem se na srečno zvezdo... in to upanje me ni prevaralo.

Čudno se sliši, toda skoraj se mi zdi, kakor bi bila ona čutila moje proseče misli — naj že bo kakorkoli,

tisti večer je spet stala pred gledališčem ona vitka črna dama. Mislil sem, da mi bo razneslo srce. Zbral sem ves svoj pogum, stopil k njej, se odkril in jo prosil, ali bi hotela z menoj v gledališče. Glas mi je nekoliko drhtel in moje oči so nemara preveč plaho izpraševale. Toda mlada dama se je prijazno nasmehnila in me kakor ocenjujevale preletela od nog do glave. Nato je prikimala in skupaj sva šla noter. Tisti večer prav gotovo nisem bil posebno zabaven, čeprav sem si zelo prizadeval. Napravil sem si bil že lep program, kako bi po končani predstavi ostal še nekaj ur sam s svojo spremljevalko, toda komaj sva stopila iz gledališča, se je obrnila k meni in mi nepričakovano dejala:

»Nedaleč od tod poznam zelo prijetno družbico — ali ne bi šla za kako urico tja?«

Samo za sekundo sem se obotavljal, toda v tisti sekundi je vstalo pred mojimi duševnimi očmi vse podzemlje Berlina, pomislil sem na igralske beznice in na druge prepovedane zabave, ki se vrše pod krinko nedolžnih sestankov. Toda v tisti sekundi sem se tudi srečal z njenimi očmi, in takoj sem vneto pristal:

»Zakaj ne, gospodična! Z velikim veseljem!«

Na tistem sem bil seveda pripravljen na vsa mogoča presenečenja, saj znaajo tudi najbolj nedolžne oči lagati. V naglici sem v duhu prešel, koliko imam gotovine pri sebi, nato sem pa poklical taksi. Avto se je ustavil pred čisto nepomembno starejšo hišo; stopila sva iz voza in dama je na poseben način potrkala na vrata. Prikazal se je vratar in vljudno pozdravil. Šla sva v prvo nadstropje in opazil sem, da je preproga na stopnicah lepa in snažna. Toda preden je dama pozvonila, se je obrnila k meni, nekoliko pomislila, kakor v zadregi, in nato dejala:

»Moram vam povedati... vstopnica je 50 mark. Toda zato vam zagotovem, da ne boste imeli nobenih drugih izdatkov.«

Zdrznil sem se, spet sem se v mislih zagledal v proslulem lokalu, v duhu sem že videl, kako me je policija odkrila in me pelje na stražnico... Toda če sem prišel že tako daleč — nu, prav, pa naj poplačam še to izkustvo. Vzel sem iz listnice petdesetak.

Na pragu se je prikazala čedno in koketno oblečena sobarica. Odložila sva plašče, nato naju je pa odvedla v sobo, kjer je bila že pripravljena izbrana mrzla večerja. Štiri dame in neki gospod so naju pozdravili, nato pa so drugega drugemu predstavili, ne da bi bil kdo razumel imena. Prihodnje četrt ure sta prišli še dve drugi mladi dami v spremstvu dveh gospodov.

Nato je ena izmed navzočih dam otvorila ta vsekako nenavadni večer in dejala:

»Gospodje ste se morda veselili kakšne galantne pustolovščine, ali pa ste morda računali na urico prepovedane igre. Ne, povedati vam moram, da ste se zmotili. Kljub temu vas vljudno prosim za dogovorjeno vstopnino.«

Minuto nato je imela dama, ki nas je tako ogovorila, v rokah štiri petdesetake.

»Najlepša vam hvala, gospodje. Izvolite sedeti in ostanite kakšno urico naši gostje.«

Dame so nam postregle s čajem, mrzlimi narezki, sladkarijami, cigaretami in v zmernih količinah tudi z likerji. Dve izmed mladih dam sta prav dobro in spretno zaigrali na klavirju, tretja je ročno strigla izrezanke o nas štirih žrtvah in nam jih nato podarila. Moja dama v črnem, ki je nisem mogel niti za trenutek izpustiti iz oči, nam je pa nato z mehkim in toplim altom zapela nekaj narodnih pesmi ob spremljevanju lutnje.

Razumljivo je, da razpoloženje ni bilo Bog ve kako razigrano. Ko je minila ura, je spet vstala tista dama, ki nas je že prej pozdravila, se nam vnovič zahvalila za obisk in naposled rekla:

»Pravico imate zvedeti, v kakšne namene pojde vaših petdeset mark. Odštejemo si samo svoje izdatke, nato pa vaš denar takoj nakažemo dobredelnim društvom. Na tak način mislimo, da nekoliko po svojih močeh pripomoremo k olajšanju bede v teh hudih časih. Če bi se nemara še kdaj iz lastnega nagiba oglašili — čeprav se tega skoraj ne drznemo upati — nam boste iskreno dobro došli.«

Koketna sobarica nas je nato spremlila dol. Vratar je odprl, in tako smo stali na cesti in gledali drug drugega. Dva izmed gostov sta začela zabavljati. In med kletvicami sta se izgubila v noč.

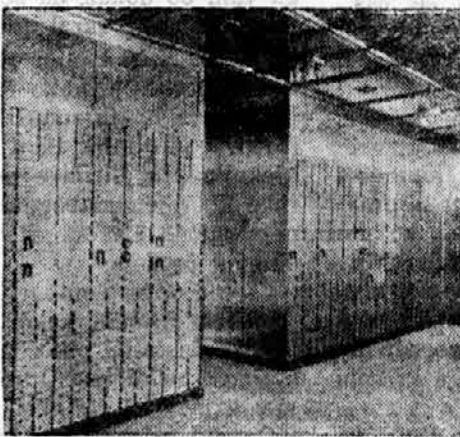
Tretji je pa zmalaj z glavo, se nejevrno zasmeljal, pozdravil in šel. Molče sem kolovratil za njim. Nepristano sem moral misliti na tisto vitko črno damo in na njene tople narodne pesmi.

In najnenavadnejše pri tej stvari je to: »

Tečaji padajo, tečaji rasejo...

Nadaljevanje s 4. strani

videli srečo in blagoslov španskega imperija, postalo njegova usoda in

V vsakem predalu več sto tisoč dolarjev. Popolnoma varne železne shrambe v kletih največje newyorške banke

eden izmed poglavitnih vzrokov propada Španije, takrat najmočnejše države sveta.

V novejšem času zaznamuje zgo-

Denar, ki smo ga plačali, je res šel v dobre namene.

Tako nam je pripovedoval ravnatelj Gundler. Z mešanimi občutki smo ga poslušali njegovi gostje. Nu da, čisto nenavadna njegova istorija sicer ni bila, a vsakdanja tudi ne. Vsekako je bila stvar na svoj način originalna, in ker je bila večerja pri Gundlerju zelo dobra in vino izbrano, smo dobre volje in v prijetnem razpoloženju poslušali pripovedovanje o najnenavadnejšem dogodku njegovega življenja.

Bernard Thur je pa vendarle nekam nejevrno vprašal:

»Vse prav in lepo, gospod ravnatelj, toda kako morete vedeti, da so šli ti na toli originalen način nabrati petdesetaki res v dobre namene?«

Ravnatelj Gundler se je nasmehnil in pogledal proti vratom, kjer se je prikazala njegova mlada lepa žena — ravnokar je bila spravila svojega štiriletnega sinčka v posteljo — in dejal z glasom, ki je v njem drgetala komaj prikrita sreča:

»O tem, dragi Thur, vam bo moja žena lahko več povedala kakor jaz.«

In zagledali smo spet pred seboj vitko, črno damo... In Bernard Thur je vstal, prijel osuplo Gundlerjevo ženo za roko in ji jo spoštljivo poljubil. Nasmehnila se je. Ugenila je. In njen obraz s finim, nežnim profilom je preletela nežna rdečica.

Nahod se jih ne prime

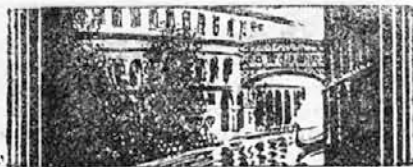
Kalifornsko vseučilišče je pred kratkim napravilo slabo kupčijo. Pogodbeno so najeli tri ljudi, ki so jih nameravali izrabljati za svoje »prehajevalne« poskuse. Zapri so jih v celice, ki so jih s posebnimi pripravami močno ohlajevali in spet segrevali. Ko je bila »žrtve« dovolj pripravljena, so zapri k nji bolnika z močnim nahodom, ki bi jo naj okužil. Vsi poskusi so se izjalovili. Tisti trije možakarji so ostali zdravi. Medtem ko si klinički zdravniki belijo glave, kako bi svoje »žrtve« okuževali, se jim natihem smejejo in se redijo na troške vseučilišča.

dovina največje krize v dobi francoske revolucije in Napoleona, pozneje pa po nemško-francoski vojni leta 1870/71. Takrat so kakor gobe po dežju kllila iz tal nešteta nova podjetja, dokler ni prišel leta 1873 polom. In posledica svetovne vojne je gospodarska katastrofa, ki jo danes preživljamo, polom bank in borz...

Zakaj tisto, kar pravijo o tako imenovanem »finančnem nosu«, ne drži. Na borzi in sploh v kupčiji popolne gotovosti nikoli ni in je ne bo. In morda je ravno v tem za tisoče in tisoče ljudi, ki hočejo za vsako ceno hazardirati, največja mikavnost...

MOST VZDIHOV

ZGODOVINSKI ROMAN NAPISAL MICHEL ZEVACO

66. nadaljevanje

»Poznala sem jo komaj nekaj ur,« je odvrnila Perina, »pa sem jo vendar vzljubila.«

»Otrok moj, poslušajte in dobro me razumite. Ali ste srečni v Benetkah pri svojem gospodarju?... Če niste, mi povejte brez strahu... Aretino, vem, bo pristal na to, da ga zapustite, in vaše življenje in vaša sreča bo posledaj moja skrb.«

»Prosta je,« je kriknil Aretino, ki mu je iznenada vsa kri šinila z obraza. »Prosta je, tako mi vseh svetnikov!«

Perina je pogledala Aretina in oči so se ji zastirle. Zašepetala je:

»Kaj bo z njim, če ga zapustim?... Kdo mu bo tako stregel kakor jaz, kadar bo zbolel? In kdo mu bo otiral solze, kadar bo žalosten?«

Aretino je obstal kakor omamljen.

»Perina!« je vzkliknil z glasom, ki mu ga je dušila resnična ganjenost, »tak me res ne maraš zapustiti, Perina?... Ta gospod, ki stoji pred teboj, je vsemogočen. Napravil te bo bogato, kakor je rekel, zakaj še nikoli ni lagal...«

»Pojdiva, gospodar,« je namestu odgovora mehko dejala Perina.

Solze, prave solze, prihajajoče iz srca, so takrat spolzele po licih Pietra Aretina.

»Torej sem tudi jaz ljubljen!« je vzkliknil in razprostrl roke v gesti, ki je bila kljub njegovim iskrenosti v tisti minuti nekoliko preteatralična. »O Perina, biser miline, o Perina, nežnejša si od lune, in tvoje ime naj bo ohranjeno najdaljnim zanamcem! Posledaj nisi več vredna biti moja služabnica. Pojdiva... Aretinova žena boš!«

»Mojster Pietro« je rekel Roland, »ko se to zgodi, pridite in zahtevajte od mene trideset tisoč srebrnikov, ki sem jih namenil za doto temu otroku. Zdaj pa pojdita!«

»Gospodar!« je kriknil Aretino, ves iz sebe od navdušenja, »veliki ste in pravični...«

Nekaj minut nato sta Pietro Aretino in Perina zapustila hišo in odšla k »Srebrnemu solneču«, v krčmo, kjer je bil Aretino nekoč prodal Rolandu dva konja.

Drugo jutro sta zapustila Mestre in zvečer sta bila že v Aretinovi palači. Tam ju bodo naši čitatelji kmalu spet srečali.

XIX

Biancin grob

Voz z Bombom je zavil iz Mestra na cesto v Treviso in v spremstvu kakega tucata jezdecev prispel do piavske soteske. Naposled se je ustavil pred Črno jamo.

Kardinal se je na tem poslednjem delu vožnje skoraj popolnoma pomiril. Teh osem dni je neprestano koval načrt za načrtom in si naposled dejal:

»Poglejmo najprej, kam me bo zaprl; dotlej ne morem ničesar ukreniti.«

Njegovo sovraštvo do Rolanda v teh osmih dneh ni zraslo, ker je bilo tolikšno, da ni moglo več zrasti. Toda neka druga čudna izprememba se je zgodila v kardinalovem duhu. Roland, ki ga je bil tako dolgo navdajal z brezumno grozo, je prestal biti v njegovih očeh strašni in neizprosni osvoboditelj, kakršnega si je bil v duhu naslikal.

Pripetilo se mu je celo, da se je zalotil, ko je s porogljivim nasmehom godrnjal sam pri sebi:

»Da sem jaz na njegovem mestu, da imam jaz Bema v rokah, bi bil že zdavnaj mrtev! Kdo ve! Mogoče se me boji, čeprav me ima v oblasti!... Ah, če bi se mi posrečilo, da mu uidem! Tedaj ne bi zanj iskal navadne ječe, tako mi vseh svetnikov!... Čisto drugače bi ga udaril in bolje zadell!... Eh, ni še vse izgubljeno, ko me pusti bedak pri življenju!«

Ko se je voz ustavil in je Bembo stopil na tla, je z enim pogledom preletel okolico in jo še tisti mah spoznal, čeprav je bilo tema.

»Črna jama!« je zamrmral. »Mislil sem si...« Scalabrino ga je prijel za roko in ga potegnil za seboj.

Neka vrata so se odprla.

Takrat se je Bembo spomnil, v kakšno jamo ga je bil Roland prvič zaprl. Vztrepetal je po vsem životu in se skušal upreti.

Toda Scalabrino ga je porinil naprej in stopil za njim.

V svoje neizmerno presenečenje je Bembo videl, da ga ni pripeljal v ono proslulo jamo, temveč v nekako sobo, ki je bila še dosti dobro opremljena.

Scalabrino je zapahnil vrata s trojnim zapahom in se brez besede spustil na stol.

Kardinala ni niti pogledal.

Njegova senca, ki so se žile v njih zdaj pa zdaj zalile s krvjo, so edina izdajala, kakšen vihar sovraštva divja v orjakovi duši.

Bembo se je spustil na drugi stol.

Soba je bila razsvetljena s plamenico.

»Ali me misliš sèm zapreti?« je premišljaval kardinal.

Minevale so ure. Zunaj je vladala globoka tišina. Bembo se je zazdelo, da je njegov čuvaj zaspal.

Vstal je in z razbijajočim srcem stopil proti vratom.

Toda Scalabrino je postavil svoj stol pred vrata in se naslonil nanje.

Kardinal se je napravil, kakor da se je hotel malo izprehoditi, in se je nato spustil nazaj na stol.

»To sem nespametno naredil!« si je dejal. »Lepo počasi, in nikar se ne prenašli!... Saj priloznosti, se mi zdi, mi ne bo manjkalo...«

Naposled je na stolu zaspal.

Spal je dolgo, toda njegov spanec je bil nemiren; zdaj pa zdaj so se mu utrgale iz ust gluhe in presekanke grožnje. Zbudil ga je občutek, da ga nekdo čisto iz bližine opazuje; hkratu je začutil, kakor bi potegnil svež zrak.

Odprl je oči in videl, da so vrata odprta.

Plamenica na mizi je dogorevala.

Pred njim je stal Roland.

Kardinal je ves prestrašen planil pokoncu.

»Pojdite z menoj!« je rekel Roland.

Odšel je iz sobe in pustil vrata odprta.

Bembo je obstal nekaj sekund, kakor bi ga bila neizrekljiva groza prikovala k tlom. Potem se mu je pa zasvetila iskra nove nade; stopil je za Rolandom.

Zagledal se je v nekakšnem hodniku, praznem in zapuščenem.

Na njegovi desnici je bilo popolnoma tema; tam je morala biti ona jama. Z leve je pa prihajala nejasna luč.

Bembo je vztrepetal od brezumnega veselja. Neslišno, z volčjim korakom je krenil na desno.

Česa je upal, če bi prišel v jamo? Da bo nemara odkril kakšen izhod?... Ali pa da se bo tam skrnil?...

Zadnji dnevi

teko

za obnovo naročnine,
če hočete imeti pravico do
tekmovanja

za naše nagrade

Toda ni še napravil deset korakov, ko se je zadell v tri može. Brez besede so ga potisnili nazaj proti vhodu v votlino.

Bembo je začel teči. Videč, da ga oni trije može nič več ne zasledujejo, je sklenil zagnati se ven, pa čeprav si razbije glavo.

V nekaj skokih je bil zunaj, na tisti ploščadi, ki se je širila pred vhodom v jamo in ki se je nenadoma končala z navpično steno ob prepadu.

Na dnu prepada je bobnela Piava.

Tam se je Bembo nenadoma ustavil in kletev, ki se mu je utrgala iz penečih se ust: videl je, da je z vseh strani obdan s trojnim krogom nezrancev, oboroženih do zob. Kakih sto jih je moralo biti.

Bembo je izprevidel, da je izgubljen. V glavi se mu je zvrtilo in noge so mu klecnile. Toda z obupnim naporom se je osvestil in pogledal okoli sebe in kvišku.

Okoli sebe je videl nepremične obraze Rolandovih ljudi, nad seboj je videl blede nebo in na njem so se izgubljale poslednje zvezde v porajajoči se jutranji zarji.

Oster in mrzel veter je vel čez malo ploščad. Ciprese in bori, prilepljeni ob skale, so zavijali v vetru in njih glasovi so se mešali z bobnenjem reke. Kardinal je bil ves bebast od groze in strahu: zdelo se mu je, da sanja strašen sen.

Toda za možmi, ki so tvorili krog okoli njega, je Bembo zaslišal udarce z rovnkami, ki so udarjale ob granit, kakor bi cela četa delavcev opravljala neko skrivnostno in važno delo.

»Razbojniki!« je zarjul in vrgel okoli sebe pogled, v katerem se je bliskalo sovraštvo, »kaj mi hočete!...«

»Jaz vam to povem!« je odgovoril neki glas. Ob njegovem zvoku je Bembo vztrepetal.

V krogu se je prikazal Roland.

Bembo je divje uprl oči vanj.

Roland je stopil k njemu in mu položil roko na ramo.

Kardinal se je zamajal pod to težko roko.

»Nekoč,« je rekel Roland z mirnim glasom, »nekoč ste bili siromak, ki so se ga vsi ljudje ogibali in šli s prezirom mimo njega. Zbujali ste neko instinktivno nezaupanje in nihče vas ni maral. En sam človek je bil, ki se mu je smilila vaša osamelost, vaša gmotna in moralna beda. Ta človek vam ni odrekal razuma ne dobre volje in je napravil iz vas svojega prijatelja. Pripeljal vas je domov k svojemu očetu, vas posadil za njegovo mizo in vas spravil na pot sreče. In kako ste se mu za to zahvalili? Dali ste oslepiti mojega očeta, ubili ste mojo mater, in mene, mene ste obsodili na počasno umiranje na dnu temnic.«

Bembo se je utrgal blazen smeh.

»Mrzil sem te!« je zaškrtal. »Mrzil bolj kakor kogarkoli drugega na svetu, bolj kakor tiste, ki so me prezirali, in še danes te z vsem svojim bitjem mrzim.«

»Dobro. Ko sem vas prvič dobil v roke, sem vas tu zaprl. Pričakoval sem, da se boste v samoti skesali svojih zločinov in da bo prišel dan, ko vam bom mogel oprostiti zlo, ki ste mi ga napravili. Toda ko ste se rešili, ste dostojno nadaljevali vrsto svojih zločinov in ubili nedolžno dekle. Kaj vam je to dekle storilo?«

Bembo je stisnil pesti in zarjul:

»Ljubil sem jo. In zaklel sem se bil, da bo moja, samo moja. In če bi še živela... oh, če bi še živela!...«

»Bi jo v drugič ubili?«

»Ne!« se je zagrohotal Bembo in ustnice mu je skrivil prezirljiv režaj, »ne! To pot bi bil opreznjši in ji ne bi dal časa, da se zabode, kakor se je zdaj!«

Pri tem nepričakovanem odkritju je Roland prebledel.

Tak se je moral nesrečni otrok sam ubiti, da se ubrani nečistega objema!

Tak se je Bembov zločin še povečal s to strašno okoliščino, da se je Bianca sama ubila!

Gluh in hripav plač se je utrgal kraj Rolanda.

»Potrpljenje!« je odgovoril Roland. »Potrpljenje, Biancin oče!«

Enak grohot kakor prej se je utrgal z Bembovih ustnic, grohot blaznosti in brezumnega poroga.

»Zdaj zmaguješ!« je zarjul z bógokletno psovko in zavihel skrčene pesti proti nebu, kjer so se svetlikali prvi žarki jutranje zarje.

»Zdaj zmaguješ, toda če bom umrl, bom umrl maščevan, ker je tista, ki si jo ljubil, umrla! Umrla, ubita od moje ljubezni! Umrla, ker ni hotela biti moja! Ubij me, če hočeš, umrl bom zadovoljen nad zlom, ki sem ti ga storil... O solnce, o priroda, o ve blede zvezde, bodite priča mojega veselja. Da, umrl bom, in umrl bom zadovoljen! On bo pa živell Živel, da bo trpel kakor zavrženi v peklju, zakaj on ni izmed tistih, ki znajo pozabiti! Roland Candiano, poslušaj me: mrzil sem te, in mrzim te. Če bi Bianca še živela in če bi mi razgrnil pred noge vse zaklade sveta, bi se njej odrekel, odrekel bi se vsem zakladom, če bi mogel s tem povečati tvoje trpljenje... Zdaj pa udari, ko že berem v tvojih očeh, da si me obsodil!«

Roland se je obrnil k ljudem, ki so stali okoli njega.

»Bratje,« je rekel s svojim mirnim in resnim glasom, »ali je ta človek vreden, da živi?«

»Naj umre!« so odgovorili možje v en glas.

»Ali je ta človek vreden, da umre brez trpljenja?« je povzel Roland.

In z neizprosним glasom so odgovorili:

»Naj bo preklet v svojem umiranju!«

Takrat sta dva moža pograbila Bemba in ga potegnili v stran.

Nekoliko zadaj od ploščadi so bili delavci izsekali v skalo votlino, podobno ozki celici.

Pred vhodom v to celico so položili na tla Biancino krsto.

Bembo jo je zagledal in prebral napis. In noge so se mu zašibile.

Toda moža sta ga krepko držala.

Kakor v strašnem snu je gledal, kako je kakih dvajset mož vzdignilo krsto in jo postavilo v celico.

Opotekaje se, z izbuljenimi očmi in z znojem na čelu je Bembo strmел v celico, ki je postala grobnica; zaman je skušal odtrgati oči od krste svoje žrtve.

Takrat se je spet začul Rolandov glas. Izpregovoril je čudne besede:

»Bembo, zdaj ko ste mrtvi, prejmite moje odpuščanje in odpuščanje Biancinega očeta. Počivajte v miru!...«

»Zdaj ko sem mrtev!« je zajecjal Bembo in zobje so mu zašklepetali. »Oh, kaj naj to pomeni?... Pamet me zapuščala!... Mrtev!... Jaz mrtev!... Kdo je to rekel?... Ne!... Pustite me!... Peklenščiki!... Kam me vlečete?...«

Vse drugo se je izgubilo v tuljenju groze. Kaj se je zgodilo?

Tole:

Komaj je Roland dogovoril, sta moža, ki sta ga držala, potisnila Bembo v celico, v B i a n c i n g r o b, in delavci so tisti mah začeli zazidavati vhod vanj.

Ves v penah, kakor iz uma se je Bembo premetaval v grobnici, hoteč se iztrgati iz nje. Vaščani iz Nervese so pozneje pripovedovali, da so z grozo poslušali brezumne krike, ki so vstajali v gori.

To so bili Bembovi kriki.

Zazidavanje vhoda je trajalo eno uro. Ko je zid zrasel v višino človeka in je bilo treba položiti še nekaj kamnov, se je začul iz grobnice strahoten grohot, da so se možem, ki so prisostvovali temu prizoru, naježili lasje.

Bembo je zblaznel!

Pređen je položil poslednji kamen, je eden izmed delavcev, ki so opravljali to strahotno delo, še poslednjič pogledal v grobnico. In je

V 24 URAH

barva, plisira in kemično čisti obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovratnike, zapestnice i. t. d. Pere, suši, monga in tika domače perilo

tovarna JOS. REICH
L J U B L J A N A

videl kardinala zleknjenega čez Biancino krsto in brez življenja.

Ko je bila grobnica docela zazidana, so zavilili nanjo velike skale.

Špranje med skalami so zadelali s prstjo.

V to prst so zasadili poganjke mastike in drugega divjega grmičja.

Ti poganjki so pognali...

Tako da čez nekaj dni nihče na svetu ni mogel slutiti, da pokriva ta gomila kamenja grob Biance, hčerke kurtizane Imperije, in beneškega kardinala Bemba.

Po končanem delu je Roland pustil v Črni jami dvajset mož in jim zapovedal, da morajo ostati na straži mesec dni.

Potem je s Scalabrinom krenil z gore, zajahal konja, prišel v Mestre in na obal lagune, zvečer proti desetim je bil pa v hiši na Olivolskem otoku.

XX

Drugi grob

Okoli desetih sta Roland in Scalabrino pripela na Olivolski otok. Prva Rolandova skrb je bila, da se je prepričal, ali se ni njegovemu očetu za njegove odsotnosti kaj pripetilo.

Stari dož je spal mirno ko otrok. Roland ga je nekaj minut gledal s tistim posebnim razburjenjem, ki prevzame človeka po prestani tragediji, ko mu je v uteho, če se vidi v krogu ljudi, ki so mu dragi.

Ne, Roland Candiano ni občutil nemira ne kesanja spričo strašne kazni, ki jo je bil namenil Bembo. Drgetal je le od tistega nedoločnega živčnega razburjenja, ki nastopi po ne navadnih doživljajih.

Človeka živega zazidati v grobnico skupaj s krsto njegove žrtve, pa naj bo ta človek še tako strašen zločinec, se bo temu ali onemu zdelo nečloveško. Ne da bi se za kogarkoli zavzemali, ker se hočemo strogo omejiti zgolj na pripovedovanje dogodkov, kakor so se pripetili, čutimo vendarle dolžnost pripomniti, da se morala s stoletji izpreminja.

Doba nasilja, razuzdanosti in razkošja, ki smo jo skušali naslikati, je rodila kajpada tudi ekscese. Takratna Italija, prizorišče krvavih bojev, opustošena po razbojniških tolpah in vojaštvu, vsa sršeca od bodal in rdeča od krvi, Italija vohunov in ovaduhov, Italija bleščeh in razuzdanih veselje, je spravljal svet v osuplost s svojimi ekscesi. Zločin se je imenoval Borgia; po drugi strani je pa bila ta doba zločinov in nasilja posebno plodna za umetnost: Michelangelo je njen veličastni izraz. Vladal je pandemonij, kjer so tulili in besneli zavojevalci, kjer so premaganci ječali od obupa, kjer so peli nedosegljivi pesniki in ustvarjali nesmrtna dela veličastni geniji, ki jih moderna umetnost še danes posnema.

Da, vse je bil eksces.

S te strani moramo gledati Candianovo osveto, če jo hočemo presoditi v dobri veri.

Naj bo že tako ali tako, Roland ni čutil nikakega usmiljenja z Bembo, drugače bi ga bil pomilostil. In zato ga tudi ni grizla vest, ko je bila kazen izvršena. V tem svetlem duhu bi možnost kesanja po izvršeni kazni zahtevala usmiljenje p o p r e j, in to usmiljenje bi se bilo pokazalo v pomilostitvi.

Ali je o teh stvareh razmišljal Roland, ko je stal pred svojim spečim očetom? Ali je iskal na tem od trpljenja razoranem slepčevem obrazu sledov bolesti, ki bi opravičili strašno maščevanje?

Kakorkoli je že bilo, ko se je vrnil v sobo, kjer ga je Scalabrino čakal, je bil Rolandov obraz spet miren in neprodiren.

Roland je že dolgo videl v nekdanjem na smrt obsojenem razbojniku svojega edinega prijatelja. In kakor vsak večer, je tudi nocoj nekaj minut z njim pokramljal.

Govorila sta o nepomembnih stvareh, kakor da se hočeta njuna duhova ob njih odpočiti.

Niti besedice o Bianci, ne o Imperiji, ne o Bembo, ne o strahoti prestanih tragedij.

Nato se je Roland umaknil v svojo sobo.

Takrat je Scalabrino odšel iz hiše in z Olivolskega otoka ter zavil proti starim nabrežjem na Lidu. Hodil je počasi, snovaje morda kak načrt, ki pa ni o njem zinil Rolandu niti besedice.

Ta divja in nasilna natura je bila po drugi strani čudno plašna.

Drugače je bil nocoj videti popolnoma miren in maloštevilni ljudje, ki so ga srečavali, so ga morali imeti za mirnega meščana, ki se vrača s ponočevanja domov.

Na ovinku nekega širokega kanala se je ustavil, pogledal po hiši pred seboj in zamrmral:

»Tule bo...«

Bila je nizka in siromašna hiša z razdrtim pročeljem.

Nad vrati in pod oknom prvega nadstropja je viselo znamenje na železnem drogu. To znamenje je predstavljalo sidro in je moralo biti nekoč pozlačeno.

To je bila krčma pri »Zlatem sidru«, lastičnega Bartola, ki so ga njegovi gostje navadno imenovali Enookega.

Scalabrino je opazil, da prihaja skozi špranje v zadelanih oknih pramen svetlobe.

Dejal si je, da so v krčmi gotovo še gostje, in zato je sklenil počakati.

Bralci se morda še spomnijo, da so bila razen vrat, ki so držala naravnost v pivsko sobo, še druga vrata na hodnik, po katerem se je prav tako dalo priti v krčmo.

Scalabrino je čakal kake pol ure, ko so se vrata na hodniku odprla in sta se prikazala dva moža.

Orjak je enega izmed njiju prvi mah spoznal po postavi in hoji: bil je Bartolo Enooki.

Drugega ni spoznal. Bil je ogrnjen v plašč in ovratnik si je bil visoko zavihal.

Moža sta pustila vrata za seboj priprta in sta šla skupaj kakih deset korakov, očitvidno hoteč končati pogovor, ki sta ga začela v pivnici.

Scalabrino se je splazil ob zidu na hodnik. Prišel je do vrat v pivnico; odrinil jih je in naglo preletel notranjost: soba je bila prazna.

Velikan je vstopil, mirno zavil v malo sobo v ozadju, sedel in jel čakati.

Ne bo nezanimivo pomuditi se nekoliko pri možu, ki je šel z Bartolom, in zvedeti, kaj je pri njem počel.

Poglejmo torej nekako eno uro nazaj in stopimo v krčmo v trenutku, ko se je ta neznanec vsedel za mizo. To je bilo ravno tedaj, ko je krčmar pri »Zlatem sidru« odslavljal svoje poslednje goste.

Ko ni bilo nikogar več v krčmi, je neznanec odložil plašč, ki mu je dotlej skoraj popolnoma zakrival obraz, in prikazal se je obraz policijskega šefa Gvida Gennara.

Bartolo je stopil k njemu in ga spoštljivo pozdravil.

»Če se vaša Visokost izvoli okrepčati,« je dejal, »vam lahko postrežem iz svoje kleti z nekaj steklenicami dobrega francoskega vina...«

»Da, prinesi mi francoskega vina!« je rekel Gennaro in si pomel roke.

Enooki je odhitel in se dve minuti nato vrnil s steklenico saumurčana. Spoštljivo jo je položil na mizo.

Gennaro si je natočil kozarec in zvrnil iskrečo se pijačo v enem požirku.

»Da, da,« je pohvalil, »Francozi imajo res najboljša vina na svetu... Nu, mojster Bartolo, ali je kaj novic?«

»Da, Visokost, in še zelo važne.«

»Beži no!« se je porogljivo zasmeljal Gennaro.

»Visokost presodite sami: Rolanda Candiana ni več v Benetkah.«

»Hudiča! Pa se ve, kaj je z njim?«

»Njegovi zvesti trde, da je v Milanu.«

„Paprika“

Samo nekaj dni je še vmes, pa bomo videli in slišali v ljubljanskem kinu »Matica« premijero filma »Paprika«.

Prvič jo bomo slišali, to pretkano Francisko Gaal, ki je dosegla v tem filmu tolikšen uspeh, da je bila takoj stalno angažirana.

Neka berlinska kritika, ki jo je napisal Georg Herzberg pravi med drugim:

»Ta ženska ima papriko kar v krvi. Zakaj nam le ugaja? Ne da se reči, da je lepa, malo je okroglasta, plešati tudi ne zna in njen glas je kvečjemu za srednjo opereto. Ampak nekaj vendar ima, nekaj kar nam uga-

»Vidiš Ottika,« se nasmehne navihana Ilona, »saj to je naravnost paprika!«

Ta predrzna Madžarka s papriko v krvi se je pred tremi leti na nekem plesu čez ušesa zaljubila v prav čednega mladega gospoda. Vsa tri leta ni bilo ne duha ne sluha o njem. Zdaj, kar na lepem, ko je prišla k svoji prijateljici na obisk, je na svoje veliko veselje zvedela, da je tisti gospod, ki se je vanj zatelebala, dr. Schröder, Ottikin svak, in še nekaj, kar jo še bolj navdušuje, ni poročen. Stvar je pa kljub temu zelo nerodna. Dr. Schröder živi samo za svojo znanost, se ogiblje lepih žensk

da je Ilonin oče, za roko njegove hčerke.

Franc, ki je nad vse vesel in ponosen na tako odličnega zeta, se odpravi k svoji zapuščeni ženi z veselo novico. Toda njegovo začudenje je nepopisno, ko najde pri svoji ženi svojo pravo hčerko. Uvidi, da so ga preslepili.

Prav ob istem času pa pojasnjuje Ilonina prijateljica Otti svojemu svaku Pavlu, da ni Ilona niti sobarica, niti hči sluga Franca, bivšega cirkuškega artista, temveč njena najbeljša prijateljica in hčerka madžarskega veleposestnika Takacza.

Po nekaj dneh bomo torej videli film »Paprika« s to pretkano Francisko Gaal, ki ima, kakor trde berlinski kritiki, v žilah papriko namestu krvi. Torej: ona je paprika, film je paprika in naše razpoloženje, ko bomo gledali in poslušali ta film, bo najmanj papricirano. Prav gotovo se bomo dobro zabavali in posrečena Wachsmannova godba nam bo dobro voljo še povečala.

Greta Garbo se poslavlja od filma

Stockholmska agentura »Radio« poroča, da se je kljub dozvajšnim nasprotnim vestem Greta Garbo odločila, da se ne vrne več v Hollywood in da sploh ne bo več igrala za film.

»Ufa« pri nas

Nemško filmsko podjetje Ufa začne v kratkem pri nas delati kulturne filme

Naši filmski centrali je uspelo, da je pridobila »Ufo« za snemanje kulturnih filmov v naši državi. Že te dni pride dr. Schulz, šef produkcije kulturnih filmov, k nam.

»Ufa« bo najprej posnela najlepše kraje Jugoslavije, narodne običaje, industrijo, kamnolome in kraje z lesno industrijo. Seveda ne bo pozabila na poljedelstvo, pridelovanje tobaka, maka, hmelja itd. Ugodno bi bilo, da bi pri tej priliki posnela tudi najvažnejše dogodke pri nas za svoj zvočni tednik. Ta akcija bo imela na vsak način veliko vrednost pri propagandi za našo državo, naše morje in letovišča. Spomniti se moramo, da ima »Ufa« v Evropi 288 lastnih kinov in

celo v Ameriki 14. V Evropi ima kinematografe v Nemčiji, Holandiji, Norveški, Italiji, na Poljskem in v estonskih krajih, v Ameriki pa v New-Yorku, Čikagu, Washingtonu, San-Francisku, Detroitu in Pittsburgu. Razen tega ima 37 zastopstev v vseh delih sveta.

Glede na to moramo prisoditi veliko važnost snemanju jugoslovanskih kulturnih filmov, ker je prav gotovo, da bo »Ufa« v vseh naštetih državah in krajih »vrtela« naše filme, ki bodo neprecenljiva propaganda za naše kraje in za našo industrijo.

Želeti bi bilo, da se vodstvu te akcije dodeli tudi kateri naš nepristranski veščak.

Pivo s „čudodelnimi“ bakterijami

Skrivnostna zdravilna pijača, ki jo omenjajo sveže knjige Indov. — Raziskovanja prof. Lindnerja v Mehiki. — Praktični uspehi. — Še nekaj o »japonski gobi«

V neki dunajski bolnici uporabljajo neobičajno zdravilo, s katerim so dosegli osupljive uspehe. To zdravilo je pivo iz dunajske pivovarne, pomešano z zdravilnimi tropskimi bakterijami! Ta nenavadna pijača deluje posebno zdravilno pri motnjah prebave in uspešno razkužuje črevesje.

V staroindskih zapiskih je omenjena neka pijača, ki je Somu dala nenavadno moč. Mnogi so si trli glavo, kakšen je pač neki bil ta čudodelni sok. Zdravilna trava? Umetna zmes? Nikdo ni mogel pogoditi.

Nemški profesor P. Lindner je nepričakovano odkril tajnost. Mudil se je v Mehiki, kjer je proučeval sok agave, ki ni uporabljen samo kot mamilo, temveč hkratu zdravilno vpliva na želodčna in črevesna obolenja. Našel je bakterije, ki povzročajo trajno vretje. Profesor Lindner se je del časa bavil s temi bakterijami, ki jih znanstveno imenujejo termo-bacterium mobile. Na čast nemškega učenjaka so dobile ime pseudonim Lindneri.

Profesor Lindner je dokazal, da se nahajajo v sveti pijači, ki jo omenjajo indski zapiski, prav te »čudodelne« bakterije. Zdaj si je nadel težko nalogo, da svoje odkritje tudi praktično uporabi. Na nekem človeku, ki je že dolgo bolehal za prebav-

nimi motnjami, je delal poskuse in ugotovil, da se je bolnik že po najmanjši količini zavžitega zdravila počutil mnogo bolje.

Neki švedski koncern in neka dunajska pivovarna sta se za stvar tako zanimala, da sta se odločila izdelovati dunajsko pivo s čudodelnimi bakterijami. Takšna pijača se da pripraviti v dveh dneh. Omenili smo že, da so to pivo preizkušali v neki dunajski bolnici in so uspehi baje osupljivi.

Odkritje tega zdravilnega soka, ki so ga doslej rabili le v tropskih krajih, je na vsak način velike važnosti za zdravništvo. Upajmo, da nas ne bodo te indske zdravilne bakterije tako razočarale, kakor nas je čaj »japonske gobe«, ki so ga pred leti toliko hvalisali.

Manufaktura

po nizki ceni in v veliki izbiri Vam nudi

Oblačilnica

za Slovenijo

Ljubljana, Tyčeva cesta 29

v hiši Gospodarske zveze

Prodaja tudi na hranilne knjižice članic Zadrudne Zveze, Ljubljana

Franciska Gaal v filmu »Paprika«

ja, nekaj s čimer nas osvaja. Poleg tega, da je prijazna, navihana, včasih celo izzivajoča, ima še — lepe noge.

Berlinska kritika je nekam navdušena zanjo in za film »Paprika«.

Carl Boese je film sijajno zrežiral. Godba, ki jo je priredil Franz Wachsmann, vžiga in nam skratka ugaja, tekst k njej, ki je od Schwabacha, je vseskozi vesel in prikupljiv. Zvok je najmanj tako jaseh, kakor slike.

Franciska Gaal je lahko zadovoljna, pravi Herzberg, z uspehom, ki ga je žela pri berlinskem občinstvu; pa saj je film tudi prav dober in poln veselih domislekov.

»Le kako si to napravila?« vprašuje začudeno Otti svojo prijateljico Ilono, ki ji zmagovalno pripoveduje, da gre nočoj z dr. Pavlom Schröderjem, zakrknjenim samcem, »na lepšec«.

v strahu pred ženitvijo, ki bi mu pri njegovem delu bila v napoto.

Ilona je drzna; ne da se ugnati. Našemi se za sobarico svoje prijateljice Otti in ima dostop v samsko stanovanje dr. Schröderja. Čez čas je že ona gospodarica situacije. Gospod Pavel se začne kar čez noč zanimati za navihano sobarico, ki se mu od dne do dne bolj prikupi. Sluga Franc, nekdanji cirkuški čarovnik, pa ji skoraj prekriža račune. Pred petnajstim leti je pobegnil ženi z neko artistko, ki je požirala kače. Njegova prava žena pa je prav zdaj v Berlinu, zato se boji na ulico.

Francu se nekam dozdeva, da je nova sobarica Ilona njegova hčerka. Ko ji to zaupa, mu ona potrdi, ker ji zapletena situacija ugaja. Prepričana je, da jo bo Franc, kot namišljeni oče, v njenih načrtih podpiral. Dr. Schröder se končno res zaljubi v Ilono in prosi Franca v prepričanju,

Pet minut pred odhodom

Novela

Bert Arnold se še zmerom ni prav osvestil. V banki je bil dvignil štirideset tisoč dinarjev, skočil v taksi in se odpeljal na postajo — zdaj je sedel v vlaku, ki odide čez nekaj minut.

Bil je sam v oddelku, sedel je zraven okna, v mrežo nad seboj je pa vrgel svojo staro aktovko — edino prtčlago, ki jo je imel s seboj. In v tej aktovki je bilo štirideset bankovcev, ki jih je... ki jih je ukradel! In ki je zdaj hotel z njimi pobegniti. Hotel? Saj se je vsa stvar odigrala prav za prav brez vsakega namena. Niti trenutek ni mislil na to, da bi vsoto, ki jo je dvignil za svojo tvrdo, poneveril — čisto instinktivno se je to zgodilo, in niti v svesti si ni bil, da se pripravlja na zločin. Kolikokrat je že šel po denar v banko, in vendar mu še nikoli ni prišlo na um, da bi z njim pobegnil. Zakaj se mu je to danes zgodilo? Nerazumljivo! Toda zdaj je jalovo o tem premišljati: v nekaj minutah vlak odide in ga odpelje daleč proč. Zdaj je defraudant, in vse, kar mu še ostane, je to, da se ne pusti ujeti! V štirih urah bo na meji, in če se mu posreči...

Mladi mož se je zdrznil: vrata v njegov oddelek so se odprla in vstopil je visokorasel in širokopleč mož.

»Ali je dovoljeno?« je vprašal in ne čakaje odgovora, vrgel svoje težke kovčke v mrežo ter se spustil na klop Bertu nasproti.

»Dober večer!«

Bert je v zadregi odvrnil pozdrav. Ta obraz — kje ga je že neki videl? Te mrzle, sive oči, ta široka brada,

ta mogočni in debeli nos! Kdo je ta človek? Že tedaj, ko je vstopil, ga je zbudilo v srce. Ta strumna drža! Ne more biti dvoma: detektiv je! Nekje je moral že videti njegovo sliko — prav gotovo jo je moral videti! Bert je začutil, da je prebledel: šele zdaj mu je prav prišlo do zavesti, kaj se pravi poneveriti denar in postati zločinec.

Ali je mogoče, da so mu že za petami? Saj se še ni niti utegnil vrniti v pisarno. Ne, njegov šef še ne more vedeti, da je...

Toda zakaj ga je ta detektiv tako čudno vpraševaje pogledal? Ali se mu mar na čelu bere, da...?

Hladno je bilo v oddelku, ker je bilo okno spuščeno, toda Bert je čutil, kako mu udarja znoj iz čela. Ne, saj ni mogoče, da bi srečno prišel čez mejo. Že prihodnji trenutek bo mož, ki mu sedi nasproti, potegnil iz žepa okove, in potem ga čaka ječa! Le zakaj je storil to strašno dejanje, ki ga je izbrisalo iz vrst poštenih ljudi, ki je na mah uničilo vse, kar je dotlej zgradil z žilavim delom. Le zakaj je ukradel denar?

Zakaj ga je ta mož neprestano tako pozorno gledal? Zdaj je vzel kos papirja iz prsnega žepa — o, ta papir je poznal! Tiralica!

Ne, ne, saj je to docela nezmisljeno! Komaj četrt ure je tega, kar se je zgodilo — kako je mogel le trenutek misliti, da so poslali že tiralico za njim? Pa vendar, možu, ki mu sedi nasproti, je sumljiv, zelo sumljiv! O Bog, kako mu razbija srce, saj ga mora detektiv slišati!

Zdaj se je nasmehnil. Ali je mar bral smrtno tesnobo na bledem čelu mladega moža? Zakaj ne napravi konec tej meznosni napetosti? Zakaj vendar že ne potegne okovov iz žepa, zakaj ne reče: »V imenu postave vas aretiram!« Ali se mar pase na njegovih neizrekljivih mukah?

Če mu vse povem, je pomislil Bert, če mu priznam, skesano priznam, potem morda ne bom tako hudo kaznovan. Toda zločinec ostane kljub temu, zaznamovan bo, službo zgubi in v očeh ljudi bo navaden tat. To je strašno, je vročično premišljal Bert, še znorel bom! Če bi imel kakšno orožje, revolver — pognal bi si kroglo v glavo! Le zakaj se mož tako dolgo obotavlja! Zakaj me trpinči, da bom še zblaznel? In zakaj — o Bog — zakaj vlak tako dolgo stoji? Saj sedim tu že cele ure! O Bog...«

Mož nasproti Bertu je pogledal na uro.

»Še zmerom pet minut,« je zagodrnjal. »Strašno je to neskončno čakanje!«

Bert je planil pokencu in pograbil aktovko. Še pet minut? A potem se ni vendar še nič zgodilo, potem lahko še...

Kakor iz uma je planil na hodnik, skočil iz vagona in stekel na peron.

»Če nočete zamuditi, se morate podvizati!« mu je rekel uradnik pri izhodu.

Toda Bert ga ni slišal. Zagnal se je v prvi taksi in kriknil šoferju naslov svoje tvrde.

Rešen! je vriskal sam pri sebi, ko se je zavalil na mehke blazine. Re-

šen! Rešen v poslednjem trenutku! Če bi pa zdaj še sedel v vlaku, bi bilo že prepozno!

»Nekoliko ste se zamudili, gospod Arnold,« je rekel njegov šef, ko je Bert naštel predenj na mizo štirideset tisoč dinarjev. »Hotel sem že telefonirati v banko. Toda kaj vam je? Strašno blede se mi zdite — ali vam je mar slabo?«

»O, zdaj mi je že dobro!«

Bert je bil ves hvaležen in srečen. Toda vzlic temu je bil zelo vesel, ko je šef prihodnji mesec poslal drugega uradnika v banko.

Mlada raziskovalka

Kolonijalni minister francoske republike je skušal leta 1930 pridobiti učenjake za zbiranje geološkega (sestava zemlje) in topografskega (opis krajev) materiala neznanih krajev otoka Madagaskarja. Vsi moški so se ustrašili tega posla. Z velikim navdušenjem se je pa ponudila za to mlada dijakinja Mlle Basse, ki so jo končno res poslali na raziskovanje.

Mlada učenjakinja je živela več mesecev na Madagaskarju in se razgledala po neznanih predelih v spremstvu domačinov.

Neomajna želja po znanstvenih uspehih ji je dajala dovolj moči, da je prenesla vse težave in nevarnosti v pragozdu tega otoka.

Še oborožena ni bila; geološko kladivo je bilo vse, kar je nosila s seboj.

Lansko jesen se je vrnila z obilnim gradivom, z načrti in zemljevidi neraziskanih krajev. Prinesla je prav lepo zbirko geoloških, zooloških in botaničnih preparatov.

O vsem tem bo gospodična Basse izdelala doktorsko disertacijo, ki ne bo samo zanimiva, temveč bo tudi precej obogatlila znanost.

Požar na vzhodu

Nadaljevanje z naslovne strani

te tovarne ne ukvarjajo samo z izdelovanjem vodovodnih pip in kljuk...

Lastnik tovarne Vickers-Armstrong, ki je še zmerom največja izdeloval-

misijo celo v neznatne provinčne tovarnice, ki so komaj vredne tega imena. In kade se še danes, čeprav je Velika Britanija uradno prepove-

Oddelak japonskih bolničark,

izvežbanih za vojno s strupenimi plini. Tak oddelak ima vsak japonski polk

nica orožja in municije na svetu, Bazil Zaharov, je najel nekaj tisoč novih delavcev. Tovarniški dimniki se kade po vsej Angliji, zakaj naročil je bilo toliko, da so jih morali oddati v ko-

dala dobavljanje orožja bojujočima se državama...

Kam so namenjeni ti milijoni letalskih bomb, te nepregledne vrste poljskih granat, na tisoče lafet, ne-

šteti lahki in težki topovi, tanki in letala?

Kitajska je dobila vse lansko leto komaj 3000 pušk in kakih 30 težkih topov. Malenkost — a kljub temu velja med obema bojujočima se državama ravno Kitajska za glavnega naročevalca angleških municijskih tovarn in jo bo morda zgodovina zaradi tega nekoč še obsodila. Japonska pa — Japonska je nedolžna!

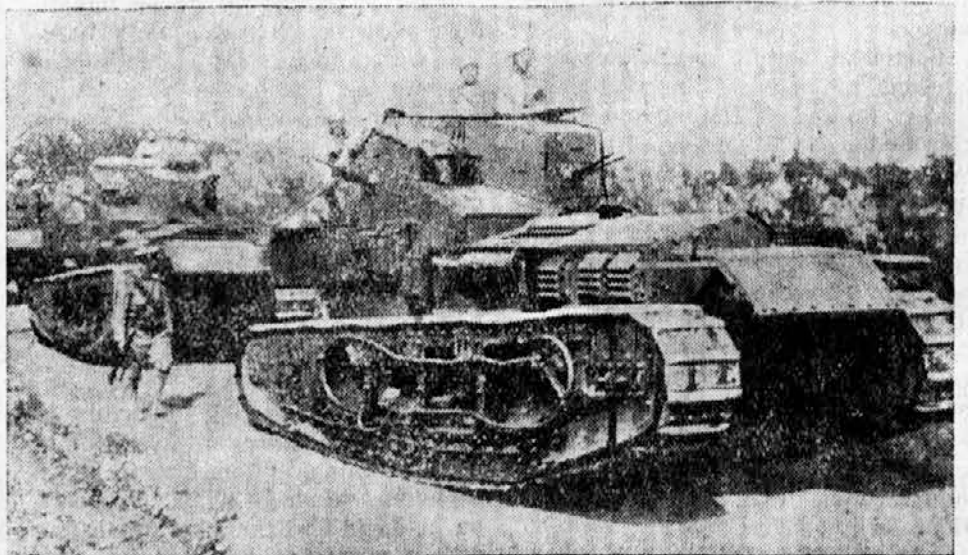
Zakaj nešteti parniki, ki odhajajo zvrhoma otovorjeni z vojnim materialom dan za dnem iz angleških luk — ti parniki so namenjeni v Siam...

Samo en dan so poslali v Siam skoraj 10.000 nabojev za strojnice,

68.000 granat, 4 milijone krogel za puške, deset težkih in sto lahkih topov.

Kaj počne Siam s tem vojnim materialom, ni stvar dobaviteljev. In kdo naj dokaže, da še tisti dan, ko raztovorijo angleške parnike v Siamu, zapuste siamske luke težko otovorjene japonske ladje z isto municijo, istimi topovi in istimi letali, ki so jih Angleži poslali miroljubnemu Siamu?

Ali zdaj razumete, zakaj je bil zastopnik Siama edini, ki se je na skupščini Zveze narodov, ko so glasovali in obsodili Japonsko — da je bil Siam edini, ki se je vzdržal glasovanja?

Orjaški japonski tank s štirimi strojniciami

Novi ženski poklici

Pripoveduje Gerda Schaefer

Žena z dežniki

Sredi najživahnejše prometne ulice Berlina, tam kjer pride v velike trgovske hiše in trgovine vsak dan na tisoče in tisoče kupcev — tam kjer ogledujejo popoldne in zvečer velikanske množice radovednežev pestre izložbe — stoji ženska, okoli trideset bi ji prisodili, in se hrepeneče in plaho ozira na temen oblak na nebu.

Odpustimo ji greh, da prosi za slabo vreme. S svetim Petrom sta dogovorjena. Najprej solnce, potem pa nenadoma dež ali sneg. Pa zakaj, za Boga? V tem je skrivnost! Cez roko ji binglja osem lepih črnih dežnikov! In če se nenadoma vsuje ploha, je to prava sreča zanjo. Za majhno odškodnino jih posoja mimooidočim.

Ves februar, marec in april je nezanesljivo vreme. Pravkar je še sijalo solnce, in že se vsuje moker sneg ali dež, ki se mu lepi klobuki in zlikani plašči prav nič ne smilijo. Kdo se ne bi za majhen denar z navedbo svojega naslova zatekel k čednemu dežniku, ki ga ponuja dobra roka! V hipu je zaloga »razprodana« in bi se ženica lahko vrnila domov, če bi ne bila dovolj modra in si poleg dežnikov uredila še »postranskega« zasluzka. Sponke, majhne zvitke sukanca in volne, igle, vžigalice, mreže za nakupovanje, vato in obveze, podveznice, skratka vse koristne stvarce in reči, ki jih človek nenadno potrebuje, prodaja za majhen denar. To je zanesljivejši posel, kakor čakati na muhavost vremena. Vse skupaj pa da vendar toliko zasluzka, da se skromno in pošteno preživi. *

Pasja mamica

Čeprav ne znaš francoski, ne pišeš na pisalni stroj in ti je stenografija samo beseda, ki jo komaj po imenu poznaš, si vendar lahko dobra pasja mamica, če imaš zmisla za živalce in jih imaš rada. Postranska služba je s tem že tu. Neka žena, ki je izgubila službo, si je izmislila, da ne bilo napačno, če se ponudi lastnikom psov v svoji ulici, da bi jim vsak dan dvakrat peljala njihove ljubljence na kratke sprehode. Samo ljubitelj živali ve, kaj se to pravi, privoščiti svojemu zvestemu tovarišu več prostosti. Njeno zamisel so ljudje z odobravanjem sprejeli.

Kadar boste imeli priliko, da si ogledate Berlin in boste utegnili, pojdite na Bismarckovo cesto, kjer boste med 9. in 10. zjutraj in med 6. in 7. zvečer srečali blede ženo, ki vodi na vrvcah majhne in velike, črne in rjave psičke in pse vseh pasem mimo dreves. Namestu da bi svojo ljubezen dajala otrokom, so jo nesrečne razmere prisilile, da jo deli velemestnim psom. *

Potujoča gospodinja

To je ženica, ki je tako srečna, da ima električni sesalnik za prah, poleg tega je pa večša vseh gospodinj-skih poslov. Denar si mora sama sluziti in zato ponuja poleg svojega sesalnika še gospodinj-ske vrline vsem, ki jim je poštena pomoč potrebna. Po točnem urniku hodi od hiše do hiše, nadzira postrežnice, sama čisti in pospravlja, nakupi na trgu, kar ji je gospodinja naročila, oskrbi de-

lavce in obrtnike, nadzira popravila ali jih sama izvršuje, in še tisoč prepotrebnih stvari zna in opravi.

Za majhen denar je angel varuh v mnogih gospodinjstvih, kjer je žena zaradi službe odsotna.

Strojepisne po naročilu

Pet strojepis si je najelo svetlo sobo in telefon. S primernim oglasmom ponujajo svoje zmožnosti. Plača se od ure. Brr - brr - telefon! »Potrebujemo damo za tri ure, ki zna perfektno angleški. Naj se javi pri ravnatelju S. Fabianova ul. 24.« Gospodična Günther se ročno odpravi. Brr - brr - telefon! »Za dva popoldneva želimo gospodično, ki zna pisati na povoščen papir...« Gospodična Behrend, bivša zasebna tajnica, si že oblači plašč... Brr - brr - telefon brr — telefon — posel sijajno uspeva. Pet veselih strojepis je ves dan na nogah, zdaj tu, zdaj tam. Pametna zamisel jim daje vsem potrebne zasluzke.

Učiteljica zunaj šole

Gospodična stud. phil. ima dve sobi, pa malo denarja. Večjo sobo si

preprosto uredi v šolsko sobo, to se pravi, nabavi si nekaj stolov in jih postavi okoli velike jedilne mize. Pri znancih, prijateljih in sosedih poizve, kateri otroci so v šoli zastali, ali pa se težko uče. Tiste družine obišče. Staršem je po godu, da so tako nepričakovano našli mlado izobraženo dekle, ki bo nadzirala naloge njihovih otrok in jim pomagala pri učenju. Vsak popoldan od 2.—4. je soba studentke nabito polna. Devet otrok različnih starosti je sklonjenih nad jedilno mizo, kjer pridno pišejo, računajo, rišejo in se uče pod nadzorstvom marljive sodobne studentke modernih jezikov.

Svetovalka za modo in nakupovanje z lastnim avtomobilom

Neka velemestna dama z lastnim avtomobilom in (izbranim) okusom pride zjutraj, opoldne, popoldne, sploh kadar želite, po vas in vas popelje k šivilji, k trgovcu, vam svetuje v gospodinjstvu in vam pomaga udobno in okusno opremiti stanovanje. Pozna najnovejšo modo, ki se

vam najbolj poda, ve, kje poceni in dobro kupite, priporoči vam dobro in zanimivo knjigo. Spremlja vas v trgovino s pohištvom, kjer boste našli svojemu okusu primerno pohištvo, ki je v skladu s slogom pohištva, ki ga že imate. Vselej, kadar se sami ne boste mogli odločiti, vam bo s svojim izbranim okusom svetovala v vaše zadovoljstvo, ker se bo zmerom vživela v vaš položaj.

»Sila kola lomi« — napravi človeka iznajdlivega in mu odkrije zmožnosti, o katerih še sanjal ni. Studentke, nezaposlene in obubožane ženske, iščejo zmerom novih virov in poti k zaslužku. Opazovaje vrvež življenja vedno najdejo nekaj, kar drugim ljudem manjka in kar potrebujejo, pa jim ponujajo svojo pomoč. S poštenim in vestnim delom zaslužijo toliko, da se skromno prežive. *

Če še ne veš

Madeži od kisa, limone in sploh vsi kislinjski madeži na jeklenih predmetih se dajo zlahka očistiti, če umazana mesta obdrgnemo s sirovim krompirjem.

S plošč na štedilniku lahko prav hitro odstraniš mastne in druge madeže, če jih obdrgneš z notranjo stranjo iztisnjene citrone.

O modernih jopičih

Kakšni naj bodo, dolgi ali srednje dolgi? Pariz hoče srednje dolge jopiče, če že ne dolgih. Vendar je na vseh modnih prireditvah videti, da so kratki bolj priljubljeni. Pretežno nosijo le prav majhne in zelo kratke jopiče. Ne prilegajo se preveč dobro, vendar toliko, da označujejo život, seveda v naravni višini. Jopica prav dobro pristoji. Vitke dame so videti še vitkejšje, one, ki jih je nekaj več, pa dobe v jopici vitko linijo. Sicer pa ima jopica še to prednost, da nekako izenačevalno vpliva in krije raz-

lične telesne hibe kakor n. pr. rta-ste boke.

Značilno za njihovo obleko je, da popolnoma zakrijejo izrez pri vratu. Skoraj vse segajo do vratu. Še celo više jih zapnejo, kakor bi hotelo označiti ovratnik.

Levi lik je iz kostanjevega duvetina. Životec, ramena in skromno obličasti rokavi so iz fantastične bež tkanine. Ošivi ali oslenci pri vratu in pas se zapno z velikim gumbom.

Tudi sosedni kostum ima obličaste rokave, vendar je oble komaj opazi-

ti. V celoti je videz preprost in skromen. Prav mičen napravijo kostum vrvčasti prešivi. V edini okras so mu trije gumbi.

Prav čedno se podasta ti obleki z jopiči, ki imata ovratnika čez ramena. Levi jopič je k svetli obleki okrašen s temnim ovratnikom in širokimi temnimi zapestnicami, ki so zobčasto narezljane.

Pri desnem liku je temen jopič poživljen s svetlo tkanino obleke. Ovratnik in jopič se zapenjata s sponkami. *

HUMOR

Miglaj s kolom

»Frankfurter Zeitung« je imela v Kodanju dopisnika, ki ni dosti delal. Vsi opomini so bili zaman. Naposled mu je napisal sam glavni urednik ostro pismo. Pismo je bilo kratko in jedrnato:

»Zelo spoštovani gospod! Nekaj je gnilega v državi Danski. In to ste vi. Z odličnim spoštovanjem...«

Znala si je pomagati

Na mizi stoji krožnik s prekrasnimi breskvami. Pred mizo stoji triletna Biba in ne more odvrniti oči od krožnika.

»Nu,« reče teta Vida, »ali bi hotela eno ali dve?«

»Tli,« odgovori Biba, ki še ne more izgovoriti ,r'.

»Ne, tako se ne reče,« jo pouči teta, »ne reče se ,tli', nego ,tri'. Dokler prav ne izgovoriš, ne dobiš nobene breskve. Torej koliko bi jih rada?«

Biba si stvar nekoliko premisli, nato pa odločno odgovori:

»Pet!«

Nesporazumljenje

Novi stanovalec: »Ko sem se selil, se je moja gospodinja jokala.«

Nova gospodinja: »Tako! Potem vas pa moram prositi, da plačate sobo vnaprej!«

Če je pa tako...

Kuharica Meta odpove službo, ker se hoče poročiti.

»Saj ste zmerom govorili, da se ne boste poročili, ker se bojite, da bi dobili otroke!« se začudi gospa.

Meta: »To že, milostljiva, toda ženin mi je rekel, naj bom zastran tega brez skrbi — zakaj če bi imela otroke dobiti, bi jih bila morala že zdavnaj, mi je dejal!«

Samo dve možnosti

A: »Kaj bi dejal o človeku, ki nosi raztrgane rokavice in mu manjka na suknjiču gumb?«

B: »Da je skrajni čas, da se poroči ali pa — loči!«

Moderen dvogovor

»Nikar se toliko ne trudite, gospod, moje srce je že oddano.«

»Nič hudega, gospodična — saj moje želje tudi ne segajo tako visoko!«

Škoda!

On: »Hvala Bogu! Vendar sem se odkrižal svojega revmatizma!«

Ona: »Škoda! Zdaj ne bom nikoli več vedela, kdaj se bo vreme izpremenilo!«

Otroška

»Babica, ali tvoji naočniki res povečajo?«

»Seveda, Slavica.«

»O, potem te pa prosim, daj, odloži jih, preden mi odrežeš kolač!«

Iz škotske torbe

Mac pride v knjigarno.

»Če kupite to knjigo pri nas,« mu reče prodajalec, »si polovico prihranite.«

»Dajte mi torej dve!« meni Mac.

Mac pride v vrtnarijo, da si kupi kumaro.

»Velike so po šilingu, gospod, male pa po pol šilinga.«

»Potem vzamem tole malo, Nate pol šilinga. Toda prosim vas, da jo pustite še v gredi. Čez 14 dni se spet oglasim in jo vzamem s seboj; takrat bo večja.«

Naši bralci pišejo

Vse v tej rubriki objavljene pripevke honoriramo po 20 Din. — Rokopisov ne vračamo.

Potnik in avtomobil

Vlažen in meglen zimski dan je. Polagoma prši droben dež. Moja pot pelje v dve uri oddaljeno mesto. Cesta je grda, razorana od težkega prometa in polna blata, tako, da se skoro ni mogoče ogibati.

Oddaleč zaslišim glas avtomobila, ki se mi s precejšnjo hitrostjo bliža. Težko se je umakniti, ker ravno na tem kraju ni posebnega prostora in je na obeh krajih blaten cestni jarek. Že me jamejo obhajati posledice, ki me čakajo v blatu. In res, še preden sem se podvzval in utegnil pospešiti korake iz zagate, prifrči z vso naglostjo za menoj avto.

Zdaj pa pomisli, dragi sobravec, kakšni občutki so me obšli, ko sem pogledal po blatni obleki. Ali ne bi moglo biti med avtom in pešcem nekoliko manj brezobzirnosti? A... č.

Nove knjige

Sigrid Undset: Kristina, Lavransova hči. I. (Venec). Prevedel Josip Prezelj. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljub.

ljani 1933. Strani 374. Cena vez. 80 Din, kart. 70 Din.

Sigrid Undset pomeni poleg Knuta Hamsuna najvišji vrh moderne norveške proze in spada med velike sodobne pripovednike. Rodila se je v Kalundborgu na Danskem leta 1882. Po očetu izhaja iz norveškega rodu. S petindvajsetimi leti je izdala svoj prvi roman »Fru Marta Onlie«, toda pravi uspeh ji je prinesel šele roman »Jenny«, ki je izšel leta 1911. V letih 1920. — 1922. je izšel roman »Kristina, Lavransova hči« kot triologija, kmalu za njo pa »Olaf, Audunsov sin« v štirih delih.

»Kristina, Lavransova hči« se godi v 14. stoletju, v čigar zgodovinskem okviru se razvija pred nami pretresljiva zgodba človeške usode od rojstva do groba. Že prej je Undset pokazala dar za ostro opazovanje življenja v njegovih posameznih elementih, v tem delu se pa zdaj kakor bi se bila povzpela na duhovno višino, odkoder je pregledala vse stvari v njih medsebojnem razmerju. Njenemu pogledu ni nič več skrito, ne radost ne krivica, ne žalost ne kes, ne bolečine ne srd, ne strast ne smrt — vse dejanje in nehanje pa se nazadnje uredi in razvije v svet večnih moralnih in verskih vrednot.

Kristina, glavna junakinja romana, se zaplete v pregrešno ljubezen z Erlendom, svojim bodočim možem. Kristina spozna svojo krivdo, ve, da se bo morala za to pokoriti. In gre skozi življenje, polno bridkosti, razočaranj in porazov, ki pa se ga vendar oklepa z vso strastjo svojega bitja. Na koncu se ji pa zazdi vse tako ničevo in v njej vstanejo slutnje drugega sveta — vera, ki je doslej tlela v njej kakor pod pepelom, se razžari in jo vso prešine.

In to življenje, ki je v svojih notranjih razsežnostih ogromno in veličastno hkratu, resnično do zadnjega diha in utripa, je pričarano pred nas z neko strastno epično silo.

»Kristina« je sicer po snovi zgodovinski roman, toda po vsej svoji idejni vsebini je pisana za našo dobo, ki ji hoče biti zrcalo in oznanilo: Ljudje se morejo osvoboditi le tako, da priznajo notranje vezanosti.

Kupujte domače izdelke jugoslovanske tvornice Dr. A. Oetkerja

Šartelj!

Zmešaj 12 dkg surovega masla s 3 rumenjaki, dodaj 1 zavoj Dr. Oetkerjeve zmesi za šartelj. 1/4 litra mleka in čvrst sneg 3 beljakov. Testo naj gosto teče z žlice. Peci ga v dobro namaščenem modlu pri srednji vročini.

Dr. Oetkerjeve

špecialitete se dobijo v vseh špecerijskih in delikatesnih trgovinah.

Dr. Oetker, Maribor

RUFF čokolada = veselje
bonboni = vsake družine

Oglasi v Družinskem tedniku imajo vedno uspeh!

Prvi specialni atelje za okvirjenje slik = Zaloga vsakovrstnih slik

Julij Klein - Ljubljana

Telefon int. 33-80 Wolfova ulica 4 Telefon int. 33-80

Brušena stekla in ogledala za moderno pohištvo in razne druge lokele ter steklo za stabe, narpise, avtomobile i. t. d. dobavlja najceneje tvrdka

SPECTRUM D.D.

TVORNICA OGLEDAL in BRUŠENEGA STEKLA LJUBLJANA VII Celovška cesta šte. 81

Da ne pozabim!

Še danes moram poslati naročnino za „Družinski Tednik Roman“